BUILDING BREDA

JAAR VERSLAG 2018

Oplevering nabij

JAAR VERSLAG 2018

Oplevering nabij

datum juni 2019

auteur Building Breda
versie 1.0
status definitief

BUILDING BREDA

Inhoudsopgave

Voorwoord **4**

Van de voorzitter **5**

1 Missie, visie en strategie **6**

2 Organisatie **7**

3 Communicatie **25**

4 Projecten en activiteiten **26**

5 Financiën **27**

Colofon **33**

Bijlage 1 Algemeen (functioneel) organogram **35**

Bijlage 2 Organogram projectorganisatie **37**

Bijlage 3 Meerjareninvesteringsbegroting t/m 2017 **39**

Bijlage 4 Financieel verslag 2018 **41**

Bijlage 5 Huisvesting scholen masterplan Breda **69**

Voorwoord

Het jaarverslag van 2018 heeft de titel 'Oplevering nabij' meegekregen. Deze titel is gekozen om enerzijds aan te geven dat voor Building Breda de oplevering van het laatste bouwproject nabij is. Anderzijds nadert het ontwikkelen van het programma voor de komende 10 jaar, haar einde. Hiermee zal het 'Blauwe Boekje' een vervolg gaan krijgen met het 'Groene Boekje'.

In 2008 is Building Breda van start gegaan om in 10 jaar alle scholen voor het voortgezet onderwijs in Breda van vernieuwde huisvesting te voorzien. De Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum is de laatste in een lange reeks van projecten. Deze reeks zal eind 2019 gereedkomen. Daarmee zullen alle voorgenomen projecten afgerond zijn - en om in bouwtermen te spreken - worden opgeleverd.

Dit project kampte met de nodige tegenslagen. De bouwmarkt trok sterk aan en een kostenoverschrijding kon niet worden voorkomen. Uiteindelijk verwachten we het project binnen herzien taakstellend budget te kunnen opleveren.

De juridische vraagstukken die aan dit laatste project kleven, naderen hopelijk ook een einde. Het wachten is op de uitspraken van de zaken die voor de rechter zijn gebracht.

Inmiddels is hard gewerkt aan de plannen voor de komende 10 jaar. De visie op het voortgezet onderwijs en op het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs is uitgewerkt, de daaruit voortvloeiende bouwprojecten zijn bepaald en zijn via de businesscase vertaald in de benodigde financiën. Medio 2019 zullen deze aan de gemeente worden gepresenteerd die er dan besluiten over moet nemen.

Eind 2019 zal ondergetekende afscheid nemen van Building Breda. Ik kijk met voldoening terug op een periode 10 jaar, waarin de in 2008 opgestelde plannen met de steun van velen volledig zijn uitgevoerd. De kinderen van Breda hebben allemaal betere schoolgebouwen gekregen en hopelijk heeft dit bijgedragen aan het vergroten van hun toekomstkansen. Daar heb ik het bovenal voor gedaan.

Graag wens ik de kinderen, de leerkrachten, de scholen en allen die Building Breda dragen, alle goeds voor de toekomst.

Breda, juni 2019

Max Hoefeijzers
Directeur

Van de voorzitter

Met dit jaarverslag legt het bestuur van Building Breda verantwoording af voor de activiteiten die in 2018 zijn uitgevoerd.

Het bestuur heeft in 2018 zorggedragen voor de bouw van de Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum. Deze scholen op een gezamenlijke campus huisvesten levert een belangrijke bijdrage aan de internationale profilering van de stad. Deze profilering past, zoals beloofd, in het realiseren van een rijk palet aan keuzemogelijkheden voor de Bredase leerlingen. Met de steun van alle leden van Building Breda heeft het bestuur ervoor kunnen zorgen dat de internationale Campus tot stand kan komen. Samen met de Stichting tot Bevordering van Internationaal Onderwijs in Zuidwest Nederland, Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o., BreedSaam, de huisvestingscoöperatie voor het primair en speciaal onderwijs, de gemeente Breda en de Provincie Noord-Brabant heeft Building Breda ervoor gezorgd dat dit indrukwekkende project gerealiseerd kon worden.

Het bestuur van Building Breda werkt tevens aan de vormgeving van Building Breda 3.0 (het 'Groene Boekje'). De ervaringen van de afgelopen 10 jaar zijn geëvalueerd en we zijn als bestuur tot de conclusie gekomen dat de nieuwe periode vraagt om een nieuwe governance-structuur. Er is besloten dat de directeur wordt opgevolgd door een directeur-bestuurder en dat het huidige bestuur de algemene leden vergadering zal gaan vormen. Daarmee wordt meer recht gedaan aan de feitelijke situatie en aan de complexiteit van het bestuurswerk.

De onderwijsopgave is nooit af. Vanwege een groeiend gebrek aan vakmensen ligt er een grote uitdaging voor het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs. Maar ook de onderwijsinnovatie in het algemeen voortgezet onderwijs stelt nieuwe eisen aan de gebouwen. Het bestuur heeft daarom gewerkt aan de huisvestingsplannen en aan de hiermee samenhangende besluiten voor de komende 10 jaar. In de loop van 2019 tracht het bestuur hier overeenstemming met de gemeente over te bereiken, opdat met ingang van 2020 in de nieuwe structuur aan die nieuwe opgave kan worden gewerkt.

In het voorgaande voorwoord heeft u kunnen lezen dat Max eind 2019 stopt als directeur. Building Breda en het Bredase onderwijs zijn hem veel dank verschuldigd voor zijn tomeloze inzet voor prachtige schoolgebouwen als leeromgeving voor de leerlingen van onze gemeente. Bovendien dank ik hem voor de uiterst plezierige samenwerking de afgelopen jaren.

Building Breda kijkt met voldoening terug op de resultaten van 2018.

Breda, juni 2019

Hans Teunissen
Voorzitter bestuur

1 Missie, visie en strategie

Building Breda heeft ook in 2018 weer gewerkt volgens haar vastgestelde missie, visie en strategie.

Missie
In de nota 'Ruimte voor Samen Scholen' is als missie van Building Breda opgenomen: 'Het leveren van kwalitatief goede huisvesting aan de scholen in het voortgezet onderwijs om daarmee de onderwijsdoelen van de scholen te helpen realiseren en daarmee tevens de kwaliteit van het onderwijs zoveel mogelijk te dienen.'

Vragen zoals: "Hoe ziet het onderwijs in de toekomst er uit?" en 'Welke veranderingen zijn er in de vraag naar onderwijs?" dienen de leden van Building Breda zich voortdurend te stellen om daarmee de juiste keuzes voor de besteding van middelen te kunnen maken.

In het 'Strategisch Huisvestingsplan' zijn deze vragen nader uitgewerkt en worden door het bestuur van Building Breda als beoordelingskader gehanteerd tijdens de beoordeling van plannen van de scholen.

Visie en strategie
De vertaling van de missie naar visie en strategie is als volgt vastgelegd in het 'Strategisch Huisvestingsplan' als 'Op basis van samenwerking op het terrein van huisvesting, de ontwikkeling van een sterk en geprofileerd kwalitatief goed onderwijs in Breda ondersteunen, met respect voor de eigenheid en de autonomie van de afzonderlijke instellingen.'

Voor het realiseren van deze visie zijn twee basisdoelen opgesteld:

de basis op orde
en toewerken naar een kleurrijk palet aan onderwijs in Breda.

Dit jaarverslag wil antwoord geven op de vraag: "In hoeverre Building Breda er in haar negende jaar in is geslaagd met haar strategie verdere stappen te zetten om voornoemde basisdoelen te bereiken?"

2 Organisatie

De werkorganisatie van Building Breda is weergegeven in een algemeen functioneel organogram (bijlage 1). Dit hoofdstuk bevat de toelichting op de doorontwikkeling van de werkorganisatie.

Algemene Leden Vergadering
Het hoogste orgaan binnen Building Breda is de algemene leden vergadering (alv). De alv bestaat uit drie leden, te weten:

Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda en omstreken
Vijf algemeen voortgezet onderwijs vestigingen in Breda, te weten het Markenhage College, Mencia de Mendoza lyceum inclusief de International School Breda (deel VO), Newmancollege, Onze Lieve Vrouwelyceum, Michaël College en het Orion Lyceum. (SKVOB is tevens het bevoegd gezag van Tessenderlandt, De Christoffel en Het Kompas. Voor deze laatste drie scholen is de zorgplicht voor de huisvesting overgedragen aan ROC West-Brabant)

Stichting ROC West-Brabant
Twee algemeen voortgezet onderwijs vestigingen in Breda, te weten Graaf Engelbrecht en het Stedelijk Gymnasium. Stichting ROC West-Brabant is tevens het bevoegd gezag van Princentuin-van Cooth en De Rotonde waarvoor zij naast Tessenderlandt, De Christoffel en Het Kompas de zorgplicht voor de huisvesting op zich heeft genomen)

Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs West-Brabant
Twee algemeen voortgezet onderwijs vestigingen in Breda, te weten De Nassau De la Reijweg en De Nassau Paul Krugerlaan.

Hiernaast dient opgemerkt te worden dat de mogelijkheid bestaat dat een lid (of de leden) één of meerdere vestiging(en) heeft (of hebben) buiten Breda, maar deze vallen buiten de primaire huisvestingsverantwoordelijkheid van Building Breda.

Bestuur
Vanuit de alv van Building Breda is een bestuur geformeerd, welk zorg dient te dragen voor de gemandateerde besluitvorming. Gedurende het jaar 2018 bestond het bestuur uit de volgende bestuurders, te weten:

namens Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda en omstreken:
- De heer F. van der Zalm
- De heer G. Olthof (tot en met 31 mei 2018)
- De heer B. Buddingh' (per 01 juni 2018)

namens Stichting ROC West-Brabant:
- De heer T. Flink (lid en voorzitter tot en met 29 juni 2018)
- De heer R. Neutelings

namens Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs West-Brabant:
- De heer R. Speetjens
- De heer H. Teunissen (voorzitter per 29 juni 2018)

Stuurgroep
Het bestuur van Building Breda werd bij de uitvoeringen van haar taken ondersteund door een stuurgroep bestaande uit de volgende personen:

- De heer M. Hoefeijzers (Directeur)
- De heer S. Kromwijk (Project Coördinator)
- De heer G. Bosters (Onderhoud Coördinator)
- De heer M. Canjels (Directie Secretaris)

Het directie secretariaat van Building Breda was in 2018 deels gevestigd aan de Hooilaan 1 (4816 EM) te Breda en Cosunpark 20 (4814 ND) te Breda.

Overleg portefeuillehouders bedrijfsvoering en facilitaire zaken
Gedurende 2018 verkreeg het bestuur van Building Breda de input vanuit het overleg portefeuillehouders bedrijfsvoering en facilitaire zaken. In 2018 maakte de volgende leden deel uit van dit overleg:

namens De Nassau:
- De heer R. Kotylak (tot en met 01 augustus 2018)
- De heer W. Herder (per 02 augustus 2018)

namens Graaf Engelbrecht:
- Mevrouw C. Jansen (tot en met 18 september 2018)
- Mevrouw C. van Dongen-Visser (per 19 september 2018)

namens Campus Markenhage College, Michaël College en Orion Lyceum:
- De heer R. Joosen

namens Mencia de Mendoza lyceum en de International School Breda:
- De heer T. Dams (tot en met 28 november 2018)
- De heer P. Jankowski (per 29 november 2018)

namens Newmancollege:
- De heer H. van Hove

namens Onze Lieve Vrouwelyceum:
- De heer G. van Wijlen

namens Stedelijk Gymnasium:
- De heer B. Moons (tot en met 31 december 2018)
- De heer P. Breuer (per 01 januari 2019)

Directeurenoverleg
Gedurende 2018 had het bestuur van Building Breda wederom de beschikking over de input vanuit het directeurenoverleg. In 2018 maakte de volgende leden deel uit van dit overleg:

namens Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda en omstreken:
- Mevrouw C. Klein
- De heer G. van Wijlen
- De heer J. Hadders
- De heer R. Schipperen
- De heer R. van Velthoven

namens Stichting ROC West-Brabant:
- Mevrouw C. Janssen
- De heer P. Breuer

namens Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs West-Brabant:
- De heer R. Speetjens

Via Building Breda wordt door ROC West-Brabant ook zorgplicht voor de huisvesting van de VMBO-schoolgebouwen verzorgd.

De totale werkorganisatie heeft haar werkzaamheden uitgevoerd in de vorm van een project-organisatie, welke in bijlage 2 van dit jaarverslag opgenomen is. Ook in het jaar 2018 is de samenwerking tussen de scholen goed te typeren.

Ontwikkeling leerlingaantallen
De ontwikkeling van de leerlingaantallen hebben zowel op Building Breda als de schoolbesturen invloed op het meerjarenperspectief. Building Breda registreert sinds haar oprichting de leerlingaantallen aan de hand van de zogenaamde '01 oktober telling' per kalenderjaar.

Algemeen voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs
Onder de 'avo-kolom', wordt algemeen voortgezet onderwijs en onder de 'bo-kolom' (beroeps onderwijs), worden uitsluitend de voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs -leerlingen die onderdeel zijn van de Doordecentralisatie Overeenkomst verstaan. Het totaal aantal leerlingen (avo plus bo) per peildatum 01 oktober 2018 wordt in grafiek 2.1 weergegeven.

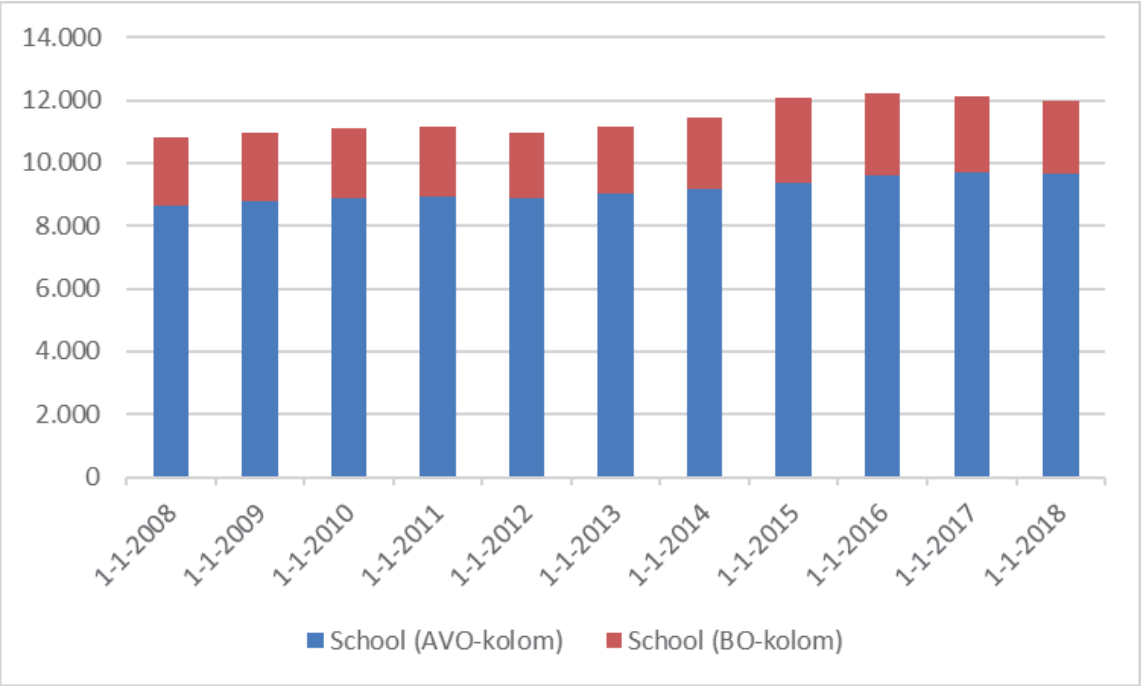

Grafiek 2.1 Totaaloverzichten avo en bo-kolom 2009-2018, Building Breda (2018)

avo-kolom

In grafiek 2.2 is de avo-kolom per peildatum 01 oktober 2018 per school verbijzonderd.

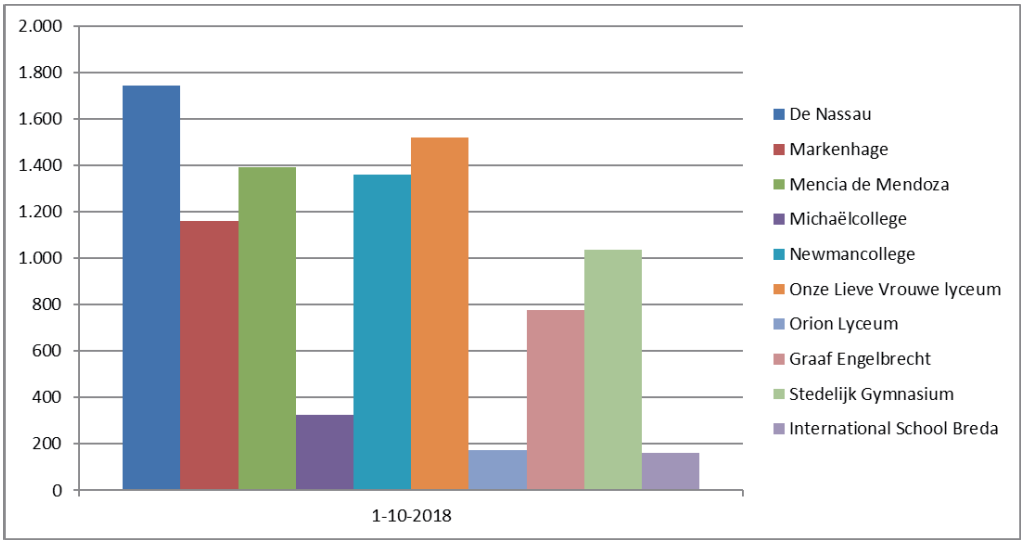

Grafiek 2.2 Overzicht avo-kolom op school niveau per 01 oktober 2018, Building Breda (2018)

bo-kolom

In grafiek 2.3 is de bo-kolom per peildatum 01 oktober 2018 per school verbijzonderd.

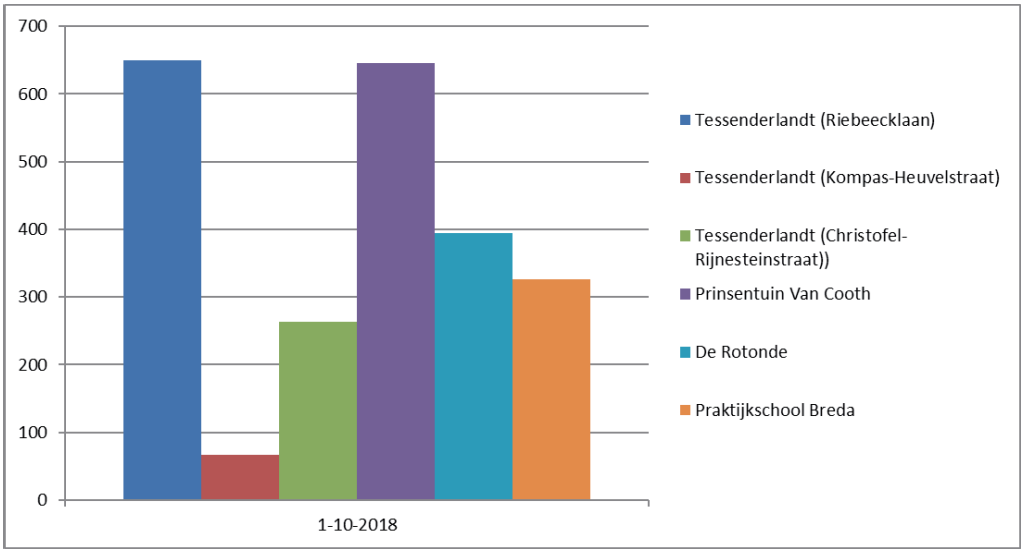

Grafiek 2.3 Overzicht bo-kolom op school niveau per 01 oktober 2018, Building Breda (2018)

Monitoring artikel 8 lid 3 doordecentralisatieovereenkomst

Tussen de gemeente Breda, de schoolbesturen en Building Breda is een zogenaamde 'doordecentralisatieovereenkomst' overeengekomen. In deze overeenkomst zijn de 'spelregels' afgesproken hoe om te gaan met de vanuit de gemeente Breda jaarlijkse te ontvangen doordecentralisatievergoeding. Er is zowel een boven- als ondergrens voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal leerlingen bepaald. Wordt een van deze grenzen overschreden, dan treden partijen in gesprek om de vergoeding naar boven (of beneden) bij te stellen.

Monitoring artikel 8 lid 3 DD OVK	1-10-2008	1-10-2009	1-10-2010	1-10-2011	1-10-2012	1-10-2013	1-10-2014	1-10-2015	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018
Bovengrens aanpassing budget Gemeente	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*11.999*	*12.488*	*12.488*	*12.488*
Realisatie	*10.792*	*10.967*	*11.125*	*11.176*	*10.977*	*11.154*	*11.468*	*12.080*	*12.228*	*12.144*	*11.996*
Leerlingenaantal (norm) Gemeente	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*10.908*	*11.397*	*11.397*	*11.397*
Ondergrens aanpassing budget Gemeente	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*9.817*	*10.306*	*10.306*	*10.306*
Afwijking grenzen	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*81*	*0*	*0*	*0*

Tabel 2.4 Overzicht ontwikkelingen van de leerlingaantallen per 01 oktober 2018, Building Breda (2018)

In 2018 bevond het totaal aantal leerlingen zich ruim binnen de gestelde grenzen.

Risico's

Het bestuur van Building Breda wijst de algemene leden vergadering op de navolgende (meest belangrijkste) risico's en de door haar genomen beheersmaatregelen:

- de jaarlijkse gemeentelijke vergoeding valt weg. Beheersmaatregel: de zorgplicht onderwijshuisvesting ligt contractueel bij de gemeente Breda. Indien de gemeentelijke vergoeding wegvalt, is Building Breda niet meer in staat de aan haar door gedecentraliseerde zorgplicht uit te voeren. Het bestuur zal dan de algemene leden vergadering verzoeken de gemeente te melden de zorgplicht van Building Breda over te nemen.

- de jaarlijkse vergoeding vanuit de schoolbesturen valt weg. Beheersmaatregel: indien Building Breda niet meer de vergoeding ontvangt voor het uitvoeren van de bijbehorende taak, zal het bestuur besluiten tot het stopzetten en aan de besturen verzoeken de uitvoering van de betreffende wettelijke taakuitvoering zelf ter hand te nemen.

- het onderhavige vastgoed wat Building Breda bezit, raakt (deels) verloren. Beheersmaatregel: het bestuur heeft hiertoe een verzekeringspolis afgesloten om aan haar betalingsverplichting te voldoen.

- leegstand binnen het onderhavige vastgoed. Beheersmaatregel: leegkomende panden zullen terstond aan de gemeente gemeld worden. Met de gemeente is een aanbiedingsplicht overeengekomen.

- daling aantal leerlingen. Beheersmaatregel: zolang de daling binnen de gestelde grens van de doordecentralisatieovereenkomst valt, dient de jaarbegroting de effecten van de daling op te vangen. Is de daling groter dan de gestelde ondergrens, dan dient het bestuur van Building Breda in overleg te treden met het bestuur van de gemeente Breda om de negatieve effecten van de daling op te vangen.

- verandering huisvestingsbehoeften. Beheersmaatregel: de verandering van de huisvestingsbehoeften dienen in het integraal huisvestingsplan te worden verwerkt. Dit geschiedt jaarlijks.

Gebruikers
Hierna is een uiteenzetting opgenomen van de stand van zaken met betrekking tot het voortgezet onderwijs en ontwikkelingen die sinds de doordecentralisatie hebben plaatsgevonden. Voor de volledigheid dient te worden opgemerkt dat het vastgoed zowel juridisch als economisch eigendom is van Building Breda en 'om niet' gebruikt wordt door de hierna beschreven gebruikers (onderwijsinstellingen). Ten slotte werken de gebruikers individueel aan het profiel van hun school.

Algemene ontwikkelingen doordecentralisatie voortgezet onderwijs
Building Breda stelt de gebouwen beschikbaar aan de scholen en past die bouwkundig aan conform de wensen van de gebruikers. De gebruikers hebben voor een profiel gekozen om daarmee de ouders en de kinderen een extra keuzemogelijkheid te bieden. Enerzijds is het profiel richtinggevend voor de huisvesting en anderzijds kan de school pas aanspraak maken op de financiën voor de huisvesting als door de school voor een helder en duurzaam profiel is gekozen. Het is deze wisselwerking tussen Building Breda en de scholen die in de loop van het jaar de aandacht krijgt.

In 2018 is ook weer planmatig (groot)onderhoud uitgevoerd. Daarvoor werd onder andere dankbaar gebruik gemaakt van service level agreements (SLA's). Verder zijn in 2018 weer enkele zonnecentrales geïnstalleerd en in gebruik genomen. Daarnaast zijn projecten in uitvoering, dan wel tot afronding gebracht.

Algemeen Voortgezet Onderwijs/Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
Voor de scholen voor voortgezet onderwijs is in 2018 een groot project aan de orde geweest: de realisatie van de Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum.

Op de navolgende pagina's volgt het overzicht van de verschillende AVO/VWO-onderwijsinstellingen en hun focus.

De la Reijweg
Paul Krugerlaan
1.744 scholieren

De Nassau is een vooruitstrevende school en biedt breed en volledig onderwijs aan: mavo, havo en vwo (atheneum, gymnasium en tweetalig onderwijs (tto). Op de Paul Krugerlaan is de mavo gehuisvest en in het gebouw aan de De la Reijweg volgen de vwo- en havoscholieren hun opleiding. De Nassau biedt de scholieren een goed doorlopende leerlijn en een optimaal onderwijskundig klimaat.

Alle scholieren worden op een voor hen passend niveau uitgedaagd. Scholieren op De Nassau volgen een verrijkingsprogramma onder de noemer Nassau Academie. De Nassau Academie bestaat uit vakoverstijgende 'minors' die de scholieren later een voorsprong geven in het vervolgonderwijs. In dit kader is er ook contact met vervolgopleidingen, wordt samengewerkt met andere partijen in de stad en worden in het auditorium regelmatig lezingen voor scholieren en andere belangstellenden gegeven.

De Nassau besteedt aandacht aan het thema duurzaamheid in de vorm van een vakoverstijgende minor, bij enkele vakken en in het kader van het profielwerkstuk. Op het dak van beide locaties zijn zonnecollectoren geplaatst die voor een aanzienlijke energiebesparing zorgen. Scholieren kunnen via schermen in de aula's de opbrengsten van energie uit de zonnecollectoren volgen.

De Nassau beschikt over twee goed geoutilleerde gebouwen die volledig gerenoveerd zijn. De nieuwbouwvleugel aan de De la Reijweg is een architectonisch hoogstandje. Door de nieuwbouw en de renovatie van de bestaande delen van beide gebouwen is een uitnodigende, lichte werkomgeving gecreëerd met up-to-date technische voorzieningen. De voortreffelijk ingerichte gebouwen zorgen ervoor dat het werkklimaat voor zowel scholieren als medewerkers sterk is verbeterd. Beide gebouwen zijn in hoge mate functioneel. Om tegemoet te komen aan gedifferentieerd en gepersonaliseerd onderwijs is het aantal werkplekken voor scholieren substantieel. Het effect van onze prachtige functionele gebouwen is veel groter dan verwacht. Scholieren gaan zeer respectvol om met hun omgeving. De Nassau begeleidt de scholieren intensief, waardoor het zittenblijven tot een minimum is beperkt.

De Nassau beschikt over een zeer gebruiksvriendelijke ICT-omgeving. Vanaf schooljaar 2019-2020 werken alle scholieren tot en met klas 5 met tablets. Over twee jaar gebruiken alle scholieren een tablet in de klas. Het aantal digitale interactieve methodes is fors toegenomen door constructief overleg met de uitgevers en door intensieve training van onze docenten op het gebied van didactisch handelen met de tablet in de klas. Hierdoor kunnen we beter rekening houden met verschillen tussen de scholieren zowel binnen als buiten de les. Voor de nieuwe schoolplanperiode worden voorbereidingen getroffen voor een andere inrichting van het onderwijs om de scholieren nog beter op maat te kunnen bedienen. Hierbij is een intensivering van het gebruik van het auditorium en een effectiever gebruik van de mediatheken en lesruimtes aan de orde. Waar nodig zal dit leiden tot een aanpassing van de gebouwen.

www.denassau.nl

Emerweg 27, 29 en 31
1.661 scholieren

Sinds 2017 vormen Markenhage, het Michaël College en het Orion Lyceum samen de Campus aan de Emerweg in Breda. Drie scholen met unieke, onderwijskundige, identiteiten. De opdracht van deze scholengroep is om enerzijds te werken aan behoud en versterking van de onderwijskundige identiteiten door samen te werken en anderzijds meerwaarde te creëren voor alle betrokkenen. Een en ander is vertaald naar de volgende missie: De Campus is dé leerplaats voor het leven voor scholieren uit Breda en omgeving. Scholieren van de Campus krijgen kwalitatief hoogstaand en uitdagend onderwijs, waarbij alle ruimte is voor brede talentontwikkeling en persoonlijk vorming. Dit bereiken we samen met scholieren, medewerkers, ouders én de wereld om ons heen.

Scholieren op de Campus kunnen kiezen uit, en gebruik maken van, drie onderscheidende ontwikkelingsgerichte onderwijsconcepten. Alle met een grote aandacht voor cultuur en wetenschap én gericht op een duurzame en menswaardige samenleving.

Naast onderwijskundige samenwerking in de bovenbouw havo en vwo wordt op de Campus slim gebruik gemaakt van de faciliteiten die het gebouw te bieden heeft. Zo is er een gemeenschappelijk theater en worden met name vakspecifieke ruimtes (LO, NASK, muzieklokalen) door de drie scholen gedeeld. Voor scholieren betekent de Campus dat de eigen school een herkenbare en vertrouwde plek is én dat zij optimaal gebruik kunnen maken van de gemeenschappelijke voorzieningen.

Emerweg
1.161 scholieren

Als Daltonschool voor vwo, havo en mavo maakt Markenhage zich sterk voor de ontwikkeling van alle talenten van kinderen, met een nadruk op de culturele aspecten. ‘Zelfstandig worden’, ‘vrijheid in gebondenheid’, ‘samenwerking’, ‘effectiviteit’ en ‘reflectie’ vormen hierbij de leidraad.

Als cultuurprofielschool krijgen alle scholieren in de eerste twee jaar vier uur per week les in Culturele Vorming. Dat biedt hen de kans om te ontdekken of zij aanleg en interesse hebben voor deze disciplines en het draagt bij aan de expressieve en creatieve ontplooiing.

Naast het reguliere onderwijs zijn er speciale cultuurklassen: de podium- en atelierklas. In de bovenbouw zijn er culturele reizen voor alle scholieren. Buitenschool is er een ‘Rock- en cultblock’-programma waarbij scholieren extra lessen kunnen krijgen op het gebied van zang, instrument bespelen, fotografie, DJ-cursus, beeld en geluidtechniek, dans, Spaans, en dergelijke.

www.markenhage.nl

Michaël college

Emerweg
326 scholieren

Het Michaël college verzorgt voortgezet vrijeschoolonderwijs voor vwo, havo en mavo. De school staat open voor leerlingen van alle gezindten en achtergronden.

Het Michaël college is de enige aanbieder van voortgezet vrijeschoolonderwijs in de regio West-Brabant. Het is een kleinschalige onderwijsvoorziening. De onderwijsvorm van het Michaël college is gebaseerd op de antroposofische leer van Rudolf Steiner. De menskunde staat centraal en het doel is de vorming van de totale mens. Deze verloopt in ontwikkelingsfasen van steeds zeven jaar. Elke zeven jaar hoort daar een ander ontwikkelthema bij. De pedagogische doelen van het vrijeschool onderwijs zijn hierop gebaseerd. In de 7e klas staat bijvoorbeeld het thema 'ontdekken' centraal. Leerlingen leren in deze fase vooral vanuit waarnemingen en het inzichtelijk maken van structuren is in deze klas ook een belangrijke pijler.

www.michaelcollege.nl

Orion lyceum

Emerweg
174 scholieren

Orion Lyceum 'Met elkaar jezelf en de wereld ontdekken'

Orion is een Pleion-school. Op Pleion-scholen wordt onderzoekend, gepersonaliseerd en reflectief geleerd binnen een sterk gedigitaliseerde leeromgeving. Op Orion krijgen leerlingen de ruimte om buiten de getreden paden een eigen leerroute te volgen en thematisch leren binnen een rijke context. Dát is onze definitie van excellentie. Het leren omgaan met de permanente verandering die onze wereld kenmerkt en het erkennen van en recht doen aan de uniciteit van iedere leerling is onze collectieve ambitie. Een team van docenten, experts en onderwijsondersteuners gaat voortdurend de zoektocht aan om recht te doen aan deze verschillen. Dat is onze passie.

We beschouwen het als ons primaire doel om de leerlingen zodanig onderwijs te bieden dat zij zich ontwikkelen tot individuen die weten waar hun kwaliteiten liggen en vanuit dit besef uitgroeien tot kritische en participatieve wereldburgers. In de dagelijkse praktijk van het Orion onderwijs zijn de onderwijskundige visie en uitgangspunten te herkennen. Onze Orion visie draagt wezenlijk bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

www.orionlyceum.nl

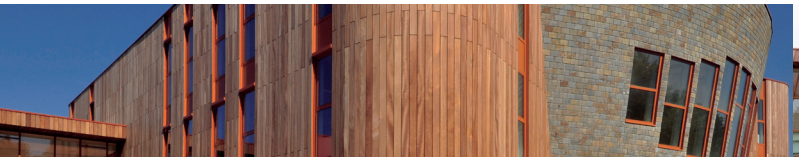

Wie graag over de grenzen heen kijkt of bijvoorbeeld denkt aan een studie of een carrière in het buitenland, is op zijn plaats op Mencia de Mendoza (Havo, Atheneum, Gymnasium, TTO). De school heeft een keur aan internationaal georiënteerde activiteiten. Zowel voor havo- als voor vwo-scholieren is er tweetalig onderwijs, waarin ongeveer de helft van de lessen in het Engels gegeven wordt. De niet-TTO'ers kunnen op Mencia op alle niveaus Cambridge Engels volgen. Ook zijn er certificaten Frans (Delf) en Duits (Goethe) te halen.

Mencia de Mendoza Lyceum ziet het als zijn taak de scholieren op te leiden voor een Havo-, Atheneum- of Gymnasiumdiploma en te vormen tot jongvolwassenen, die verantwoordelijk en zelfstandig kunnen gaan functioneren in de maatschappij. Mencia biedt daartoe onderwijs op inhoudelijk hoog niveau dat past bij de maatschappelijke ontwikkelingen en dat voorbereidt op de internationale samenleving.

Voortdurend werkt Mencia aan de verdere ontwikkeling van haar onderwijs en aan haar internationale profiel. Dat profiel heeft een belangrijke rol gespeeld in de formulering van het programma van eisen voor een ver- en nieuwbouwproject, dat in september 2017 is gestart en dat in de loop van schooljaar 2018-2019 voltooid zal worden. Een auditorium of collegezaal en extra theorie- en vaklokalen maken het gebruik van een breder arsenaal aan didactische werkvormen mogelijk. Het auditorium biedt bovendien ruimte aan de talrijke informatieavonden die Mencia organiseert voor de ouders. In de vernieuwde school kan overal gebruik gemaakt worden van (draadloze) internettoepassingen.

Het internationale profiel van Mencia wordt versterkt door haar intensieve samenwerking met de International School Breda (ISB), die sinds 2011 gehuisvest is op het terrein van Mencia. ISB en Mencia hebben besloten gezamenlijk op te trekken in de realisatie van de Internationale Campus, die ruimte biedt aan beide scholen en uiting geeft aan de groeiende praktische en inhoudelijke samenwerking tussen beide. De internationale campus zal bovendien een onmisbare bijdrage leveren aan het streven van de stad Breda om internationale bedrijvigheid te trekken en aan zich te binden.

www.mencia.nl

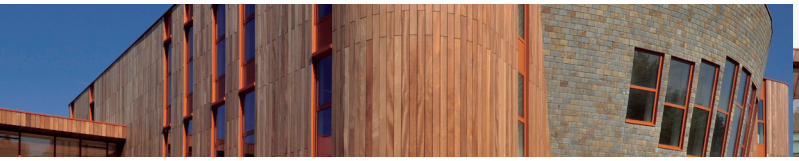

newman college

Vervierssstraat
1.361 scholieren

Het Newmancollege huist in één gebouw in de Vervierssstraat te Breda. Het is een actieve school voor mavo, havo, technasium (havo/vwo), atheneum en gymnasium. Scholieren met talent voor bèta die behalve slim ook creatief zijn, kiezen voor het technasium. Mavo-scholieren volgen het uitdagende bèta-technisch programma Bèta Challenge. Aan alle scholieren wordt het vak design & multimedia gegeven: bij uitstek het vak waarin fantasie en verbeeldingskracht worden ontplooid. De medewerkers zijn intensief betrokken bij het proces van onderwijsvernieuwing, schakelen steeds meer over van standaard methoden naar eigen ontwikkeld materiaal en leggen meer nadruk op de formatieve evaluatie dan op de summatieve toetsing. Het proces van onderwijsvernieuwing vraagt aandacht voor de oudbouw van de school.

In september 2013 zijn het atrium en de nieuwe vleugel van het technasium en D&M onder grote publieke belangstelling geopend door astronaut Andre Kuipers. De nieuwe vormgeving contrasteert sterk met de stijl van de Bossche School van de oudbouw. Dankzij de vormgeving en door het materiaalgebruik heeft de nieuwbouw een futuristische uitstraling.

De werkplaats van het technasium beschikt over een algemene werkruimte voor scholieren met 110 werkplekken, een uitleenbalie, een verhoogde, af te sluiten, presentatieruimte, een verhoogde ruimte als denktank, een docentenwerkplek, een machinekamer inclusief lasersnijder en een mogelijkheid tot opslag van materialen. De zware machines zijn ondergebracht in een aparte werkplaats op de begane grond waar scholieren uitsluitend onder begeleiding terecht kunnen.

Op de benedenverdieping van de nieuwbouw huist design en multimedia. De scholieren hebben er grote werkruimten tot hun beschikking waar de computers voorzien zijn van alle benodigde ontwerpprogramma's. Er zijn klaslokalen, fotostudio's, geluidsstudio's en als blikvanger, een grote ruimte met een green screen.

De hele nieuwbouw, inclusief het atrium, ademt rust en ruimte uit, ondanks dat er veel scholieren tegelijk gebruik van maken. Nu de scholieren vaak gebruik maken van de nieuwbouw, straalt ook de oudbouw meer rust uit.

De bestaande personeelskamer is in ruimte verdubbeld. Dat biedt de mogelijkheid om verschillende sferen in een ruimte op te nemen. Er zijn werkplekken met computers, er staan werktafels, banken, fauteuils en verder hoge tafels en krukken die het mogelijk maken te genieten van het uitzicht op de grassportvelden en het blauwe kunstgrasveld. De 'helden' van onze personeelsleden kijken vanaf de wand de personeelskamer in. Grote persoonlijkheden als Hella Haasse, de Beatles, Martin Luther King en Steve Jobs hopen door hun papieren aanwezigheid iedereen te inspireren tot mooie daden.

De ruimten in de oudbouw verdienen op niet al te lange termijn een facelift als gevolg van de onderwijsontwikkeling. De organisatie en het aanbod van ons onderwijs zal in de komende jaren verschuiven van collectief onderwijs naar onderwijs dat meer is gericht op de individuele capaciteiten en affiniteiten en begeleidingsvragen van de leerling.

Tot slot, aan de zijkant van de school is er een mooie tuin waar het personeel, en scholieren onder begeleiding, ontspannen kunnen verblijven/werken.

Paul Windhausenweg
1.518 scholieren

Het Onze Lieve Vrouwelyceum is een school voor havo, atheneum en gymnasium. De onderwijsinhoud waar het OLV voor staat, laat zich in drie zinnen samenvatten:

- ontdekken van je talenten;
- leren in balans met je leven
- en vormen van jouw veelzijdigheid.

We bereiden onze scholieren voor op een evenwichtig, zelfstandig en volwassen functioneren in het vervolgonderwijs en in de samenleving. De school ziet het als haar opdracht jonge mensen met een goed verstand te stimuleren het beste uit zichzelf te halen, intellectuele capaciteiten optimaal te benutten en talenten en interesses breed te onderzoeken en te ontplooien. Het OLV staat voor een leef- en werkklimaat waarin alle scholieren en medewerkers zich gekend voelen en zich veilig weten.

Naast de cognitieve ontwikkeling van de scholieren richt het OLV zich sterk op de ontwikkeling van vaardigheden die de scholieren nodig hebben om hun leven lang te kunnen blijven leren. Zo biedt het OLV havoscholieren de mogelijkheid om in de bovenbouw te kiezen voor het International Business College. Scholieren van het vwo maken nadrukkelijk kennis met wetenschap door het creëren van een doorlopende onderzoeksleerlijn waarvoor we zijn aangesloten bij het landelijk netwerk Wetenschaps Oriëntatie Nederland (WON). Voor de meer getalenteerde leerling wordt er een gepersonaliseerd programma aangeboden. Schoolbreed wordt er gewerkt aan het terugdringen van het aantal summatieve toetsen en meer formatief te toetsen. Hierbij staat het feedback geven aan scholieren, waardoor zij verder kunnen in hun leerproces, centraal.

Naast het ontwikkelen van kennis en (studie)vaardigheden bieden we scholieren volop kansen om zich op breder terrein te vormen. Onder andere daarvoor hebben de activiteiten en projecten in onze OLV-weken en de bijzondere vakken van onze OLV-uren een prominente plaats in ons curriculum.

Het OLV is gevestigd aan de oever van de vijver van het Wilhelminapark in Breda. Op deze historische plek staat het in 2011 uitgebreide en eigentijds schoolgebouw dat prima uitgerust is voor het ver-zorgen van eigentijds onderwijs. De missie van het OLV is: "Onze Lieve Vrouwelyceum … kweekvijver voor talent!"

www.olvbreda.nl

Ganzerik
777 scholieren

Graaf Engelbrecht is ontstaan uit de gemeentelijke hogere burgerschool (hbs) in de voormalige Latijnse school in de Nieuwstraat in Breda. Daar begonnen in 1867 23 scholieren aan hun schoolloopbaan.

Brede toegankelijkheid

De hbs is ontstaan nadat in 1863 wettelijk werd vastgelegd dat onderwijs breed toegankelijk moest zijn. Die brede toegankelijkheid heeft geleid tot een grote diversiteit aan achtergronden binnen Graaf Engelbrecht. Deelname door iedereen staat nog steeds hoog in het vaandel van onze school. We vinden het belangrijk dat jongeren uit verschillende culturen en met verschillende opleidingen elkaar ontmoeten. Dit bereiken we door onze high schools, onze meerdaagse excursies en ons overzichtelijke lesgebouw. We ervaren die verscheidenheid als een verrijking en geven vanuit die diversiteit vorm aan de identiteit en het karakter van onze school.

Karakter en vingerafdruk
In ons onderwijs staan de begrippen karakter en vingerafdruk centraal.

Het woord karakter is afgeleid van het Griekse woord χαράσσω (charasso) dat krassen betekent. De ch van charasso is nog te herkennen in het Engelse woord character. Karakter gebruiken we nog steeds voor een letter of een teken. Een karakter werd – toen er nog geen pennen of computers waren – ergens ingekrast of ingekerfd. Het woord karakter gebruiken we ook voor de persoonlijkheid van iemand. Persoonlijke eigenschappen, goede gewoontes en gebruiken maak je jezelf gaandeweg eigen. Je ontwikkelt ze door te oefenen, door keuzes te maken en door tegenslagen te overwinnen. Je slijt of kerft ze als het ware in. Je maakt de lijnen die samen je karakter vormen. Zo word je een goede teamspeler op school en in de samenleving en vind je je eigen weg.

Vingerafdruk

De vingerafdruk verwijst naar het vertrouwen dat wij hebben in elkaars persoonlijke eigenschappen en naar de aandacht voor elkaar die bijdraagt aan de ontwikkeling van onze talenten en sociale vaardigheden.

Mavo, havo en atheneum
Graaf Engelbrecht – of De Graaf zoals we onze school ook wel noemen – is een scholengemeenschap voor mavo, havo en atheneum. We hebben ongeveer 800 scholieren. De school is overzichtelijk en we hebben een veilig schoolgebouw.

High Schools
Op Graaf Engelbrecht krijgen scholieren de ruimte om hun eigen karakter te vormen door hun talenten te ontdekken, te ontwikkelen en erin uit te blinken. Daarbij kunnen scholieren kiezen uit drie richtingen in de eerste jaren (onderbouw): **High School Sport, High School Media & Design** en **High School Pionier**. Daarnaast kunnen scholieren hun creativiteit kwijt door mee te doen aan de jaarlijkse uitvoering van Graaf Producties in het Chassé Theater of door mee te spelen in de schoolband.

www.graafengelbrecht.nl

Nassausingel
1.035 scholieren

Het Stedelijk Gymnasium Breda is een openbaar categoriaal gymnasium met circa 1.000 scholieren en ongeveer 100 medewerkers. Het Stedelijk Gymnasium kwalificeert voor academisch onderwijs.

Het openbare karakter betekent dat alle scholieren welkom zijn, ongeacht de levensovertuiging, geaardheid of afkomst, mits ze het niveau van het Gymnasium aankunnen.

De school biedt zoveel mogelijk ruimte voor de ontwikkeling van de talenten van scholieren. De doelstellingen hiervoor zijn vastgelegd in het Schoolplan 2018-2022. Ten aanzien van het onderwijs worden daarin als ambities geformuleerd:

- het leerproces van de individuele leerling staat centraal;
- aan samenhang tussen vakken wordt meer aandacht gegeven;
- in de les wordt meer gedifferentieerd;
- de culturele, maatschappelijke en persoonlijke vorming zijn essentieel in ons onderwijsaanbod
- en een nadrukkelijke aansluiting bij de ontwikkelingsfase van de leerling.

Om het individuele leerproces mogelijk te maken, wordt onder meer ingezet op het gebruik van devices in het onderwijs. Dit jaar wordt gestart met 3 klassen met laptops.

Het gymnasium biedt naast de reguliere lessen vakken als Cambridge Engels, DELF voor Frans, Goethe Duits, Spaans, Robotica, een ondernemersproject, maar ook een Honours-programma in samenwerking met de Stichting Het Zelfstandig Gymnasium. Er wordt ook actief ingezet op deelname aan Olympiades en andere wedstrijden. De school is officieel door het Ministerie van OC en W erkend als Olympiadeschool. De school neemt deel aan (Europese) debatten, diverse sportwedstrijden en culturele activiteiten. Het Stedelijk Gymnasium heeft een actief eigen schoolkoor en een eigen schoolorkest. In 2017 kreeg het Stedelijk Gymnasium in het landelijk onderzoek van Elseviers Weekblad het predicaat “Beste VWO school van Noord-Brabant”.

In augustus 2013 is het nieuwe gebouw aan de Nassausingel betrokken Het gebouw biedt alle mogelijkheden om de bovenstaande activiteiten te realiseren. Zo geven de goed geoutilleerde bèta-faciliteiten de scholieren de mogelijkheid om zich uitstekend voor te bereiden op de verschillende olympiades. Verder biedt de aula, ingericht als toneel- en muziekzaal, mede door zijn uitmuntende akoestiek de perfecte omgeving voor concerten en voorstellingen; hier maken niet alleen onze scholieren, maar ook externe gezelschappen volop gebruik van. Daarnaast bevat het gebouw onder andere ook een collegezaal.

www.gymnasiumbreda.nl

Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

De vmbo-scholen in Breda vallen onder het bevoegd gezag van twee schoolbesturen, te weten: Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda en omstreken (SKVOB e.o.) en Stichting Regionaal Opleiding Centrum West-Brabant (ROC West-Brabant). Beide schoolbesturen hebben besloten samen te werken bij de vormgeving van de beroepskolom (bo-kolom) binnen het Voortgezet Onderwijs (vo). Na de totstandkoming van het Masterplan Breda hebben de scholen voor vmbo en de Praktijkschool Breda een eigen profiel, een merkpaspoort, opgesteld. Eind 2009 is een nieuwe fase ingezet bij de doorontwikkeling van het vmbo waarbij een projectorganisatie is opgezet. Deze heeft tot doel realisatie van kwalitatief hoog vmbo-onderwijs, imagoverbetering door eenduidig optreden, een zo breed mogelijk aanbod en innovatief onderwijs. Ten slotte versterking van de verbinding met het middelbaar beroepsonderwijs en realisatie van een zorgschil die garanties biedt voor een optimaal leerresultaat en die vroegtijdig schoolverlaten en/of ongekwalificeerde uitstroom voorkomt. Medio oktober 2011 is het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) opgeleverd, waarin de schoolbesturen een gewenste onderwijssituatie voor het vmbo schetsen. Zij geven daarin aan tot welke herschikking van afdelingen ze willen komen om daarmee de scholieren van de stad Breda en omgeving ook in de toekomst optimaal te kunnen bedienen. Dit RPO is inmiddels uitgevoerd waardoor drie vmbo scholen in Breda nu een breed aanbod hebben zodat nieuwe scholieren voldoende keuze hebben. Dat het Masterplan vmbo tot nu toe succesvol is, blijkt uit een toename van het aantal onder instromers vmbo vanaf 2012 en een gelijkmatige verdeling over de drie scholen. Door intensieve samenwerking tussen Rotonde en Christoffel/Kompas is de verwachting dat ook op deze scholen het scholierenaanbod gelijkmatig verdeeld zal worden. Wel is er zorg rond het afnemend aantal scholieren in het vmbo. Dit heeft inmiddels geleid tot het onderzoeken van nieuwe en andere huisvestingsmogelijkheden dan aanvankelijk was gedacht. In het kort komt het er op neer dat er teveel vierkante meters moeten worden geëxploiteerd voor te weinig scholieren. Tegelijkertijd lopen de kosten op van nog noodzakelijke investeringen in huisvesting.

De Rotonde
samen een eigen wijze weg vinden

Groene Woud
395 scholieren

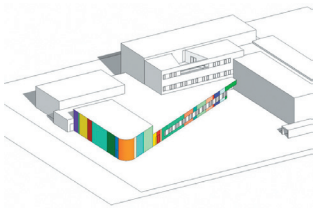

In 2018 is een aanvang genomen om het binnenklimaat te verbeteren, zodat dit meer aansluit bij de eisen van 'frisse scholen' het project loopt door in 2019

www.derotondebreda.nl

TESSENDERLANDT
mavo | voorbereidend mbo

Van Riebeecklaan
650 scholieren

In 2018 zijn de vloeren in de verzorgingslokalen vernieuwd en is een deel van de oude riolering vervangen. De gymzaal is van een nieuw dak voorzien, waarbij extra aandacht is besteed aan de veiligheid van medewerkers die op het dak onderhoud moeten verrichten. Hiervoor is dakrandbeveiliging aangebracht en een veilige toegangsvoorziening. Samen met wat andere onderhoudsactiviteiten is hieraan circa € 95.000 besteed.

www.tessenderlandt.nl

Begin 2012 is door SKVOB e.o. aandacht gevraagd voor de huisvestingsproblemen van de vestigingen Christoffel en Kompas. Voor Christoffel geldt vooral dat de huidige locatie veel te klein is en nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden kent en voor Kompas geldt dat de huidige noodlokalen opgeheven moeten worden en het hoofdgebouw gedateerd is. De voorkeur gaat uit naar samenvoeging van beide scholen in een gezamenlijke huisvesting.

In het huisvestingsprogramma van het ROC West-Brabant is een plan opgenomen dat beide scholen in het gebouw van het Vitalis College aan de Nieuwe Inslag gehuisvest worden. Omdat de plannen rondom deze locatie zijn uitgesteld, is er een onderzoek uitgevoerd naar de renovatie en uitbreiding van de huidige locatie van Christoffel aan de Rijnesteinstraat in Breda. De uitkomsten worden betrokken in de afweging van verschillende huisvestingsscenario's voor deze scholen.

In 2015 was door ROC West-Brabant in principe gekozen voor de mbo-locatie Nieuwe Inslag als definitieve locatie voor Christoffel en Kompas. De voordelen van de locatie Nieuwe Inslag ten opzichte van renovatie en uitbreiding van de huidige locatie van Christoffel aan de Rijnesteinstraat gaven de doorslag. In 2018 is het project stil gezet. Het te veel aantal vierkante meters voor het vmbo in de stad als gevolg van een afnemend aantal scholieren alsmede een oplopend financieel tekort op de VMBO-huisvesting, vragen om ook naar andere oplossingen te kijken.

Er zijn in 2018 geen bijzondere zaken uitgevoerd naast het reguliere onderhoud, dit in verband met het onderzoek naar herhuisvesting van deze locatie elders. (Bij het ter perse gaan van dit Jaarverslag (oktober 2019) is de besluitvorming binnen Building Breda afgerond voor de herhuisvesting van de school in de Nieuwe Inslag.)

Praktijkschool Breda

Frankenthalerstraat
326 scholieren

Waar een kleine school groot in kan zijn. In het schooljaar 2014 realiseerde ROC West-Brabant aan de Frankenthalerstraat in Breda haar nieuwe Praktijkschool. Het was de ambitie van ROC West-Brabant om een duurzaam gebouw neer te zetten wat op het gebied van water uitstekend past bij de ambities van de gemeente met betrekking tot de stad klimaatbestendig te maken. In het gemeentelijk waterbeleid is vastgesteld dat bewustwording een belangrijk uitgangspunt is voor een duurzaam watersysteem.

De scholieren van Praktijkschool Breda spelen in de toekomst daarom een belangrijke rol bij de implementatie van het waterbeleid. Voor bezoekers is het mogelijk om de werking van de verschillende onderdelen in de nieuwe school te bekijken. Praktijkschool Breda biedt de gemeente hierbij een extra gelegenheid om zich te profileren als een klimaatbestendige stad.

In 2016 en 2017 zijn op deze locatie werkzaamheden verricht in het kader van groot-onderhoud. Dit volgens de vaste gestelde MJOP. Te samen is hier een bedrag van € 140.000 inclusief btw.

www.praktijkschoolbreda.nl

Prinsentuin van Cooth

Tuinzigtlaan
645 scholieren

De opleidingen van Van Cooth zijn in 2012 ondergebracht bij Scala, Tessenderlandt en Prinsentuin Van Cooth. Binnen deze scholen zijn enkele verbouwingen uitgevoerd om de inhuizing van de verschillende afdelingen van Van Cooth mogelijk te maken.

In 2018 is een deel van het kassencomplex aan de Tuinzigtlaan gerenoveerd waarbij vele lekkages werden verholpen en een duurzame zonwering werd aangebracht, waardoor het binnenklimaat voor onze scholieren en leraren aanzienlijk verbeterde. Tevens werd opwaardering van het oude kantoorgedeelte en drie lokalen in gang gezet. Hier worden daken vervangen, een luchtbehandelingsinstallatie aangebracht, plafonds vernieuwd en verlichting vervangen door LED. Het project loopt nog door in 2019.

www.prinsentuinvancooth.nl

3 Communicatie

Algemene Leden Vergadering
Binnen Building Breda heeft in het jaar 2018 zesmaal een algemene leden vergadering plaatsgevonden. Tijdens deze vergaderingen werden onder andere het jaarverslag 2017 (inclusief publicatiestukken), de begroting 2019 en alle door het bestuur genomen besluiten gedurende het lopende boekjaar 2018 besproken dan wel vastgesteld.

In de bijlagen is het investeringsscenario opgenomen op basis van voornoemde besluiten (bijlage 3).

Bestuur
In het jaar 2018 is het bestuur van Building Breda acht keer bijeengekomen. Deze bijeenkomsten hadden veelal het karakter van besluitvorming, 'het kritisch volgen' van de activiteiten van de stuurgroep, het uitstippelen van het financiële beleid en zicht houden op het nakomen van de gemaakte afspraken c.q. doelen voortkomend uit het 'Strategisch Huisvestingsplan' en de andere gesloten overeenkomsten, waaronder het 'Treasury Statuut'.

Meer specifiek zijn diverse punten aan de orde gekomen, te weten de input vanuit de verschillende overlegorganen, ontwikkeling bestuur, bestuurlijke en directie mutatie(s), plan-/profielontwikkeling, taakstellende budgetten en/of voortgang aangaande alle locaties/projecten, vaststelling jaarrekening 2017, vaststelling begroting 2019, financiële zaken (managementrapportage, liquiditeiten en financieringen), continueren samenwerking controlerend accountant, publieke verantwoording, contacten derden, ontwikkelingen binnen het vmbo en het vormgeven van het project Building Breda 3.0 (Groene Boekje).

Directeurenoverleg
Sinds 2017 ligt de organisatie van het directeurenoverleg primair bij de directeuren/rectoren avo/vmbo. Gedurende 2018 heeft de directeur van Building Breda dit overleg daar waar nodig geconsulteerd met betrekking tot onderwerpen zoals begroting, jaarrekening en beleidsvoornemens vanuit het bestuur.

Overleg portefeuillehouders bedrijfsvoering en facilitaire zaken
In 2018 zijn de portefeuillehouders twee keer bijeengekomen. Onderwerpen welke tijdens deze constructieve bijeenkomsten aanbod zijn gekomen, waren onder andere het uitwisselen van (bouw)ervaringen, demarcatielijst, borging onderhoud, Building Breda 3.0. (Groene Boekje), zonnecentrales en duurzaamheid.

Stuurgroep
Ongeveer eens per maand is de werkorganisatie van Building Breda samengekomen voor het afhandelen van de actuele zaken en het uitstippelen van wegen die dienen te leiden tot nieuw beleid en behalen van de doelen. In elk van de bijeenkomsten is de voortgang van alle projecten aan de orde geweest om zo een verantwoorde voortgang te borgen.

Portal
Wederom werd in 2018 gebruik gemaakt van de portal (internetomgeving).

4 Projecten en activiteiten

In het jaarverslag 2018 is er voor gekozen om in het hoofdstuk 2 (per school) de stand van zaken betreffende het project weer te geven.

Projectgroepen
Zoals uit de projectorganisatie blijkt, wordt iedere projectgroep ingevuld met een vertegenwoordiger vanuit de schooldirectie, een projectleider en verschillende adviseurs. Ook in 2018 werd gebruik gemaakt van de navolgende adviesgebieden, te weten ARBO, grondmechanica, brandveiligheid, technische installaties, constructies, onderhoud en wet- en regelgeving.

Groot onderhoud
Sinds de oprichting van Building Breda wordt door Dyade Zuidwest-Nederland voor alle gebouwen, waarvoor Building Breda verantwoordelijk is, een 'Meer Jaren Onderhoud Plan (MJOP) gevolgd. Tevens wordt sinds die periode gebruik gemaakt van een onderhoudsprotocol met bijbehorende demarcatielijst. Op basis van deze documenten is ook in 2018 en onder begeleiding van Dyade een jaarplanning groot onderhoud per school opgesteld en uitgevoerd. Dit is tot tevredenheid van de betrokkenen gebeurd.

Daarnaast wordt steeds vaker samengewerkt op het gebied van klein onderhoudswerkzaamheden, welke voor rekening en risico van het desbetreffende schoolbestuur worden uitgevoerd.

Maatschappelijke partners
Building Breda heeft gedurende 2018 verschillende malen contact gehad met een brede vertegenwoordiging van maatschappelijke partners binnen de gemeente Breda. Naast de maandelijkse gespreken met vertegenwoordigers van de gemeente Breda zelf, was dit in 2018 vooral het Primair Onderwijs (BreedSaam) en het bestuur van de International School Breda.

Service Level Agreements
In 2010 is gestart met het opstellen en afsluiten van SLA's met verschillende leveranciers. Eind 2018 beschikte Building Breda over SLA's op het gebied van tijdelijke huisvesting, glasherstel, alarmopvolging, dak onderhoud, schilderwerkzaamheden en onderhoud van de zonnecentrales.

Op basis van SLA's bieden leveranciers de scholen de zekerheid van dienstverlening en voordelen, zoals: directe ontzorging, snelheid, een kwalitatief goede uitvoering, korte communicatielijnen, minimaliseren overlast. Naast voornoemde voordelen bieden SLA's de coöperatie in haar totaliteit bijkomende (schaal)voordelen, zoals: transparantie, verzamelfacturen, kwaliteitscontroles door deskundige en onafhankelijke inspecteurs, gerubriceerde prijslijsten, kortingsstaffels en benchmarkrapport (managementinformatie).

Zonnecentrales
Ook in 2018 heeft het realiseren van zonnecentrales veel aandacht gehad. Zonnecentrales zijn geïnstalleerd en de opgewekte elektriciteit is zoveel als mogelijk door de scholen verbruikt. In 2019 zullen de laatste centrales worden afgerond, waarna in het jaarverslag van 2019 de totale prestatie van Building Breda kan worden gepubliceerd.

De projecten van Building Breda zijn uitgevoerd conform de in het boekjaar 2018 van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

5 Financiën

Ontwikkelingen

In verband met veranderende wet- en regelgeving financiële verslaggeving heeft in het boekjaar 2018 van Building Breda een stelselwijziging plaatsgevonden. Deze stelselwijziging betrof de verwerking van ontvangen investeringsbijdragen van haar leden dan wel derden. Deze investeringsbijdragen zijn in mindering gebracht op de kostprijs van de vaste activa. Dit heeft geleid tot de volgende effecten in het financieel verslag 2018:

- per 01 januari 2018 zijn eigen vermogen en vastgoed 6,7 miljoen euro lager gewaardeerd doordat de investeringsbijdragen uit het verleden hierop in mindering zijn gebracht;
- de bijdrage bouwwerkzaamheden 2018 van 2,6 miljoen euro, is in mindering gebracht op de investeringen in 2018 en niet langer als omzet gepresenteerd;
- de afschrijvingslasten in 2018 zijn 87.893 euro lager
- en op de lange termijn lagere afschrijvingslasten in plaats van nu incidentele baten.

Voor wat betreft de BNG Bank N.V. dient te worden opgemerkt dat in 2018 de consolidatie van de kasgeldlening is afgerond. Verder hebben er gedurende het boekjaar 2018 geen verandering plaatsgevonden in het overeengekomen financieringsarrangement van Building Breda.

In bijlage 3 van dit jaarverslag is de meerjareninvesteringsbegroting opgenomen. Deze begroting is aangepast aan de ontwikkelingen ten aanzien van het ‘Strategisch Huisvestingsplan’.

Verder is voor de volledigheid als bijlage 4 het gecontroleerde en goedgekeurde Financieel verslag 2018 opgenomen.

Balans per 31 december 2018 (na voorgestelde resultaatbestemming)

		31 december 2018 (€)		31 december 2017 (€)
Vaste activa				
Materiële vaste activa		102.591.486		104.013.748
Vlottende activa				
Vorderingen	467.418		2.236.975	
Liquide middelen	822.712		757.095	
		1.290.130		2.994.070
		103.881.616		107.007.818

		31 december 2018 (€)		31 december 2017 (€)
Eigen vermogen				
Herwaarderingsreserve	33.721.647		33.721.647	
Overige reserves	16.781.680		23.611.879	
		50.503.327		57.333.526
Langlopende schulden		50.204.168		38.526.667
Kortlopende schulden		3.174.121		11.147.625
		103.881.616		107.007.818

Stelselwijziging

Met ingang van het boekjaar 2018 stelt Building Breda de jaarrekening op in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de jaarverslaggeving.

Dit heeft tot gevolg dat de bijdrage derden op investeringen in vastgoed in beheer ion mindering dienen te worden gebracht op de verkrijgingsprijs, terwijl deze tot boekjaar 2017 direct in de opbrengsten zijn verantwoord.

Als gevolg hiervan, is in 2018 een stelselwijziging doorgevoerd waarbij historische bijdragen alsnog in mindering zijn gebracht op het betreffende actief en de afschrijvingen zijn hierop aangepast. Het effect hiervan op het vermogen per 1 januari 2018 bedraagt € 6.741.154.

Staat van baten en lasten over 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

	Begroting 2018 (€)	Realisatie 2018 (€)
Baten		
Subsidie gemeente	4.078.110	4.078.109
Bijdrage scholen	653.888	653.888
Bijdrage bouwwerkzaamheden	2.145.384	0
Rentebaten	77	224
Overige inkomsten	89.396	120.415
SDE subsidie zonnepanelen	83.771	51.459
Bijdrage scholen zonnepanelen	58.600	15.063
Totaal baten	**7.109.226**	**4.919.158**
Lasten		
Afschrijvingen	1.423.895	1.272.214
Afschrijvingen zonnepanelen	66.380	73.633
Rentelasten	2.276.990	2.305.062
Rentelasten zonnepanelen	21.668	21.263
Onderhoud	612.235	580.578
OZB en waterschapslasten	329.840	330.002
Verzekeringen	91.500	103.961
Huren	60.000	66.348
ICT infrastructuur	2.000	794
Directie en secretariaat	130.000	126.875
Advieskosten	10.000	49.192
Overige kosten	47.000	76.151
Totaal lasten	**5.071.507**	**5.006.073**
Exploitatieresultaat	**2.037.718**	**(86.915)**
Vennootschapsbelasting	2.169	2.130
Resultaat na belastingen	**2.035.549**	**(89.045)**

Toelichting afwijkingen begroting versus realisatie

Baten

Subsidie gemeente Breda
De subsidie is conform de begroting.

Bijdrage scholen
De bijdrage van de scholen is conform de begroting.

Bijdrage bouwwerkzaamheden
Voor wat betreft de post 'bijdrage bouwwerkzaamheden' heeft gedurende het boekjaar 2018 een stelselwijziging plaatsgevonden. Door Building Breda worden bijdragen voor de realisatie van bouwwerken van derden ontvangen. Deze waren vaak niet begroot in verband met wel/niet een bijdrage dan wel de onzekerheid over het verloop van de betreffende projecten. Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 is, na overleg met de controlerend accountant, besloten een stelselwijziging door te voeren. Dit had als effect dat in de post 'bijdrage bouwwerkzaamheden 2018' het effect ad. € 2.606.966 van de stelselwijzing verwerkt is.

Rentebaten
De rentebaten over 2018 zijn licht hoger dan hetgeen begroot. Het rentepercentage is nagenoeg nihil.

Overige inkomsten
De positieve afwijking ten opzichte van de begroting is ontstaan door meer gebruik van de gymzaal bij Graaf Engelbrecht door derden en retributies. Daarnaast zijn er meer schade uitkeringen ontvangen, te weten circa € 98.367 meer ten opzichte van 2017. Hier staan wel lasten tegenover.

SDE subsidie zonnepanelen
De ontvangen SDE subsidie van RVO wijkt negatief af van hetgeen begroot. Er is besloten om alle ontvangsten vanuit RVO te begroten, echter nog niet alle zonnepanelen waren operationeel in 2018.

Bijdrage scholen zonnepanelen
De bijdrage van de scholen wijkt negatief af van hetgeen begroot. Dit heeft te maken met het feit dat in 2018 nog niet alle zonnepanelen operationeel waren.

Lasten

Afschrijvingen (gebouwen en zonnepanelen)
De begroting 2018 voorzag in de realisatie (en het afschrijven hierop) van diverse projecten. De daadwerkelijke investeringen kunnen iets afwijken hetgeen voorzien. Vandaar de afwijking.

Verder is in de post 'afschrijvingen 2018' het effect van de stelselwijziging ad. € 87.893 verwerkt.

Rentelasten
Ondanks het aanwenden van kasgeld (2de tranche financiering) en de nieuwe financiering voor de realisatie van zonnecentrales zijn de rentelasten lager uitgevallen dan begroot. Dit hangt samen met de relatief lage rentestanden in 2018 en gedegen cashmanagement.

Onderhoud
Er hebben minder onderhoudscalamiteiten plaatsgevonden wat tot lagere onderhoudsuitgaven heeft geleid conform hetgeen was begroot.

OZB en waterschapslasten
De realisatie is nagenoeg gelijk aan het begrootte bedrag.

Verzekeringen
In 2018 zijn de premies aanzienlijk hoger uitgevallen dan begroot. De verzekeringsmarkt bestaat door allerlei oorzaken uit steeds minder aanbieders, waardoor de premies onder druk komen te staan. Dit was bij het opstellen van de begroting niet voorzien.

Huren
Deze post bestaat uit de subposten 'huur gebouwen' en 'vergoeding sportvoorziening'. Het samenvoegen van het Michaël College en Orion Lyceum op de Campus Markenhage heeft er voor gezorgd dat in de loop van 2018 geen externe panden meer gehuurd werden. Overigens zijn de panden wel later verlaten (door vertraging bouwproject), maar dit was in de begroting voorzien.

ICT infrastructuur
De ICT infrastructuur heeft, naast wat incidentiele zaken, niet tot een grote overschrijding zorg gedragen.

Directie en secretariaat
De realisatie van de kosten zijn nagenoeg gelijk aan het begrootte bedrag.

Advieskosten
De advieskosten zijn hoger uitgevallen, dan begroot. Er zijn advieskosten gemaakt voor het onderzoeken en uitwerken van bestuurlijke vraagstukken die niet konden worden voorzien.

Overige kosten
Voor wat betreft deze post zijn er bijzonderheden te melden. Er waren dit jaar aanzienlijk minder schades dan vorig jaar (circa € 69.500). Overigens staan hier wel verzekeringsinkomsten tegenover. Verder was er geen kantoorhuur, omdat er kosteloos gebruik gemaakt mag worden van een ruimte bij een derde. Alleen de afwikkelingskosten van de kantoorhuur en de verhuiskosten drukken op deze kostenpost.

Afgedragen subsidie aan ROC West-Brabant
In 2018 is door Building Breda (afgerond) € 1.034.895 van de verkregen subsidie van de gemeente Breda afgedragen aan ROC West-Brabant ten behoeve van de huisvesting van de leerlingen in de BO-kolom.

Het bestuur van Building Breda heeft van het bestuur van ROC West-Brabant haar verantwoording over de besteding van middelen ontvangen. De verantwoording is opgenomen als bijlage 05 van dit jaarverslag.

Kerncijfers
Voor Building Breda en haar financiers zijn solvabiliteit, Debt Service Coverage Ratio (DSCR) en Loan to Value (LtV) belangrijke ratio's. In tabel 5.1 zijn de ratio's voor wat betreft het boekjaar 2018 weergegeven. Deze ratio's zijn afgezet tegen de voor Building Breda geldende normering.

	2018	Minimum (Solv./DSCR) Maximum (LtV)	Tijdelijk acceptabel	Gewenst
Solvabiliteit (Totaal Eigen Vermogen/Balanstotaal)	**48,6%**	20%	20-25%	>25%
DSCR (EBITDA/(betaalde rente + aflossingen)	**1,24**	1,0	1,0-1,2	>1,2
LtV (1) (Vreemd Vermogen/Vastgoed)	**49,6%**	80%	75-80%	<75%
LtV (2) (Vreemd Vermogen incl. kasgeld/Vastgoed)	**49,6%**	80%	75-80%	<75%

Tabel 5.1 Kerncijfers 2018, Building Breda (2019)

Alle, voor Building Breda van toepassing zijnde, ratio's scoren op het gewenste niveau.

Colofon

Building Breda

Bezoekadres:
Cosunpark 20
4814 ND Breda

Postadres:
Postbus 2174
4800 CD Breda

T (06) 50 58 94 25
E info@buildingbreda.nl

Uitgave: Building Breda, juni 2019

© 2019 Building Breda. Alle rechten voorbehouden. Verspreiden en openbaar gebruik is toegestaan, mits met een correcte bronvermelding.

Kijk voor meer informatie op www.buildingbreda.nl

Bijlage 1

Bijlage 1 - Algemeen (functioneel) organogram

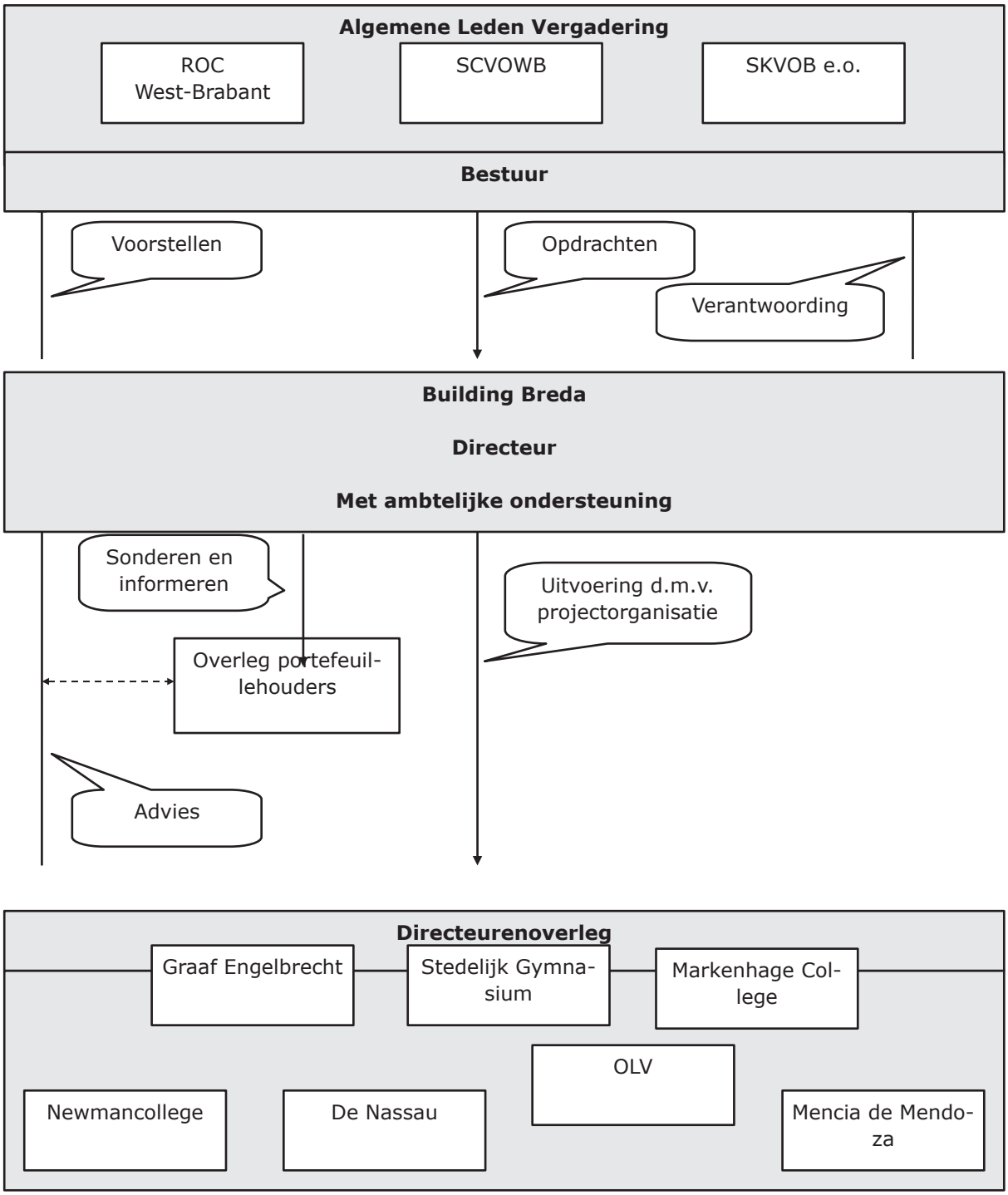

Bijlage 2

Bijlage 2 - Organogram projectorganisatie

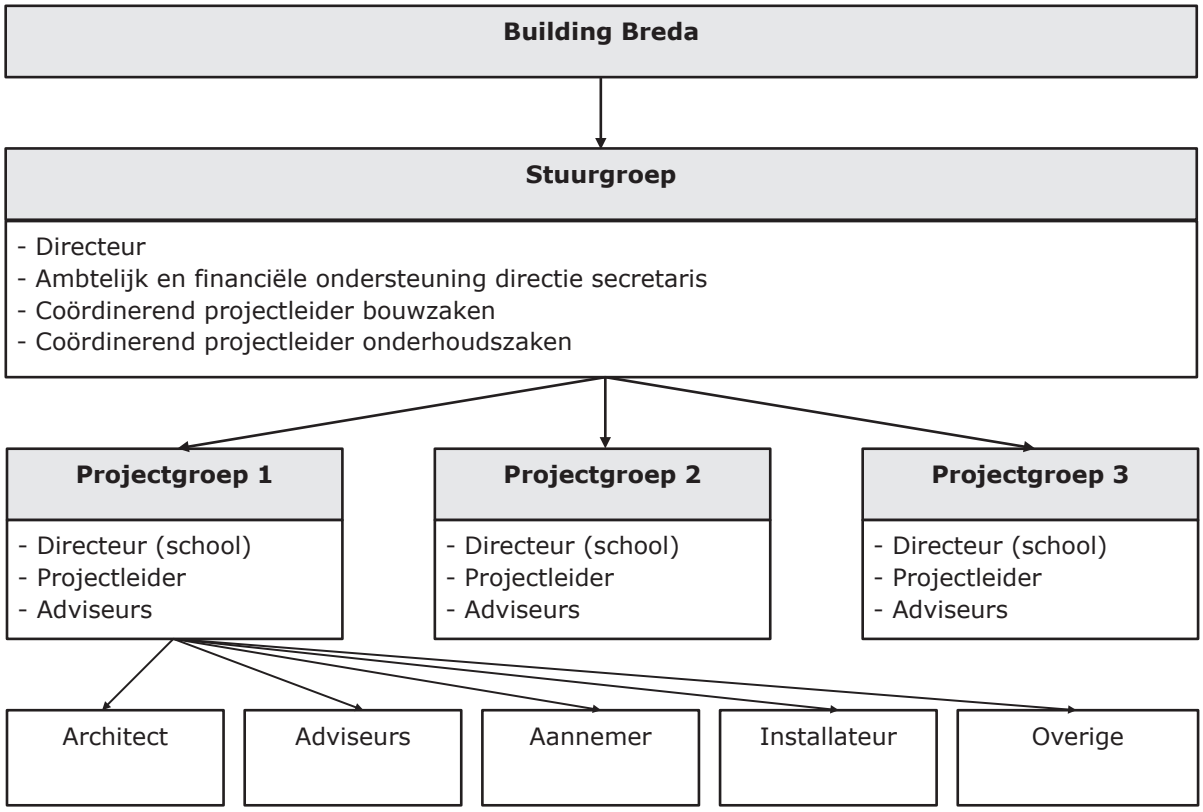

Toelichting bij organogram projectorganisatie Building Breda
Met coördinerend projectleider bouwzaken wordt de door Building Breda geselecteerde bouwmanager bedoeld. Op dit moment is hiervoor de heer J. Kromwijk van AVANT-bouwpartners aangezocht. Voor wat betreft de coördinerend projectleider onderhoudszaken dient te worden opgemerkt dat deze functie momenteel door de heer G. Bosters van Dyade wordt ingevuld.

Per project wordt door Building Breda een projectleider aangezocht. Dit gebeurt in overleg met de betrokken partijen.

Onder adviseurs binnen een projectgroep worden die mensen bedoeld die de directeur en projectleider denken nodig te hebben. Dit kunnen in veel gevallen medewerkers van de school zijn.

Onder de andere adviseurs worden medewerkers van bedrijven verstaan die technische ondersteuning bieden voor bepaalde bouwtechnische onderdelen en overige inrichtingsvragen.

Bijlage 3

Bijlage 3 - Meerjareninvesteringsbegroting t/m 2017

Locatie	totaal t/m 2013	totaal 2014	totaal 2015	totaal 2016	totaal 2017	totaal per locatie cf. bestuursbesluit
Markenhage College						
(incl. Michäel en Orion Lyceum*)	€ 291.563	€ 708.914	€ 4.740.000	€ 2.763.361	€ -	€ 8.503.838
voorbereidingsfase		€ 43.764	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ 285.600	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ 143.550	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ 236.000	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ -	€ 4.740.000	€ 2.763.361	€ -	
Newman college	€ 6.828.192	€ 52.000	€ -	€ -	€ -	€ 6.880.192
voorbereidingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ 52.000	€ -	€ -	€ -	
Mencia de Mendoza	€ 541.685	€ -	€ 473.100	€ 3.355.000	€ 2.132.639	€ 6.502.424
voorbereidingsfase		€ -	€ 35.600	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ -	€ 235.000	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ -	€ 84.000	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ -	€ 118.500	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ -	€ -	€ 3.355.000	€ 2.132.639	
De Nassau, De la Reijweg	€ 7.126.642	€ 639.187	€ -	€ -	€ -	€ 7.765.829
voorbereidingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ 639.187	€ -	€ -	€ -	
De Nassau, Paul Krügerlaan	€ 1.184.581	€ 1.546.028	€ -	€ -	€ -	€ 2.730.609
voorbereidingsfase		€ 19.000	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ 60.000	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ 15.000	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ 62.600	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ 1.389.428	€ -	€ -	€ -	
Onze Lieve Vrouwe lyceum	€ 1.945.803	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.945.803
Graaf Engelbrecht	€ 2.577.896	€ 1.995.000	€ 1.799.984	€ -	€ -	€ 6.372.880
voorbereidingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ 80.000	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ 75.000	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ 1.840.000	€ 1.799.984	€ -	€ -	
Stedelijk Gymnasium	€ 9.837.090	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 9.837.090
voorbereidingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
ontwerpfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
bouwaanvraagfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
aanbestedingsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
uitvoeringsfase		€ -	€ -	€ -	€ -	
Totaal	€ 30.333.452	€ 4.941.129	€ 7.013.084	€ 6.118.361	€ 2.132.639	€ 50.538.665

Bijlage 4

Financieel verslag 2018

Building Breda

Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid (U.A.)

Breda

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Inhoud

Jaarrekening 3

Balans per 31 december 2018 4
Staat van baten en lasten over 2018 5
Toelichting op de balans en winst- en verliesrekening 6

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 19

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Jaarrekening

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Balans per 31 december 2018
(na voorgestelde resultaatbestemming)

ACTIVA		**31-12-2018**		**31-12-2017**	
	Ref.	€	€	€	€
Vaste activa					
Vastgoed in beheer	4		102.591.486		104.013.748
Vlottende activa					
Vorderingen	5	467.418		2.236.975	
Liquide middelen	6	822.712		757.095	
			1.290.130		2.994.070
			103.881.616		107.007.818

PASSIVA		**31-12-2018**		**31-12-2017**	
	Ref.	€	€	€	€
Eigen vermogen	7				
Herwaarderingsreserve		33.721.647		33.721.647	
Overige reserves		16.781.680		23.611.879	
			50.503.327		57.333.526
Langlopende schulden	8		50.204.168		38.526.667
Kortlopende schulden	9		3.174.121		11.147.625
			103.881.616		107.007.818

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Staat van baten en lasten over 2018

	Ref.	2018 €	Budget 2018 €	2017 €
Netto-omzet	11	4.918.934	7.109.149	7.552.304
Baten				
Overige bedrijfskosten	12	(2.679.748)	(2.772.850)	(2.662.382)
Som der bedrijfslasten		(2.679.748)	(2.772.850)	(2.662.382)
Exploitatieresultaat		2.239.186	4.336.299	4.889.922
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	13	224	77	207
Rentelasten en soortgelijke kosten	13	(2.326.325)	(2.298.658)	(1.745.962)
Som der financiële baten en lasten	13	(2.326.101)	(2.298.581)	(1.745.755)
Resultaat voor belastingen		(86.915)	2.037.718	3.144.167
Vennootschapsbelasting		(2.130)	(2.169)	(2.128)
Resultaat na belasting		(89.045)	2.035.549	3.142.039

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

1. Toelichting op de balans en winst- en verliesrekening

1.1 Activiteiten

De vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid (U.A.), genoemd Building Breda, is een bij akte per 11 december 2008 opgerichte coöperatieve vereniging. De activiteiten van Building Breda bestaan voornamelijk uit het leveren van kwalitatief goede huisvesting aan de scholen in het algemeen voortgezet onderwijs.

Per 27 januari 2009 is de doordecentralisatie met de gemeente Breda geëffectueerd, waarbij het eigendom van gronden en gebouwen is overgegaan naar Building Breda.

1.2 Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Building Breda zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

1.3 Stelselwijziging

Met ingang van boekjaar 2018 stelt Building Breda de jaarrekening op in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de jaarverslaggeving.
Dit heeft tot gevolg dat de bijdragen derden op investeringen in vastgoed in beheer in mindering dienen te worden gebracht op de verkrijgingsprijs, terwijl deze tot boekjaar 2017 direct in de opbrengsten zijn verantwoordt.
Als gevolg hiervan is in 2018 een stelselwijziging doorgevoerd waarbij historische bijdragen alsnog in mindering zijn gebracht op het betreffende actief en de afschrijvingen zijn hierop aangepast. Het effect hiervan op het vermogen per 1 januari 2018 bedraagt € 6.741.154.
Het resultaat na belasting 2017 bij toepassing van het nieuwe stelsel zou € 507.685 bedragen.

1.4 Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid (U.A.) is feitelijk gevestigd op Consupark 20, Postbus 2174, 4800 CD te Breda en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 20146924.

1.5 Winstbestemming

Het resultaat over het boekjaar wordt verwerkt in de reserves van de coöperatie.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

2. Grondslagen van waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen.
Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 Vastgoed in beheer

Vastgoed in beheer wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Met op balansdatum verwachte bijzondere waardeverminderingen wordt rekening gehouden. Voor de vaststelling of voor een vastgoed in beheer sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf 2.4.

De eerste waardering van de terreinen en gebouwen heeft plaatsgevonden op 27 januari 2009 tegen de WOZ-waarden 2007.

Subsidies en andere bijdragen op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Kosten voor groot onderhoud worden volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

2.4 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door Building Breda wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfs-waarde.

Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd die de actuele marktrente en de specifieke risico's van het actief weergeeft. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering, die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

2.5 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

2.6 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.7 Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerking van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen.

Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de winst-en verliesrekening als interestlast verwerkt.

2.8 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

3. Grondslagen voor het bepalen van het resultaat

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar.

De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

3.2 Opbrengstverantwoording

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Opbrengsten uit de levering van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

3.3 Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

De afschrijvingen op vastgoed in beheer worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

3.4 Afschrijvingen op vastgoed in beheer

Vastgoed in beheer wordt vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur/verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

3.5 Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

3.6 Leasing

Bij Building Breda kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij Building Breda ligt. Deze lease-contracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

3.7 Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in vastgoed in beheer worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

3.8 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten.

Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

TOELICHTING OP DE BALANS

Activa

4. Vastgoed in beheer

	Terreinen	Zonnepanelen	Project zonnepanelen in uitvoering	Gebouwen	Vaste bedrijfs-middelen in uitvoering	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Waarde per 01-01-2018						
Verkrijgingsprijs	33.967.650	479.026	628.554	58.521.570	13.987.330	107.584.130
Cumulatieve afschrijvingen	-	(36.576)	-	(3.533.807)	-	(3.570.383)
Boekwaarden	33.967.650	442.450	628.554	54.987.763	13.987.330	104.013.748
Aanpassing i.v.m. stelselwijziging						
Verkrijgingsprijs	-	-	-	(3.171.721)	(3.803.019)	(6.974.740)
Cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	233.586		233.586
Boekwaarden na stelselwijziging	33.967.650	442.450	628.554	52.049.628	10.184.311	97.272.593
Mutaties 2018						
Herrubricering	-	-	(625.462)	-	(9.648.598)	(10.274.060)
Investeringen	-	625.462	470.921	9.648.598	6.193.819	16.938.800
Afschrijvingen	-	(73.633)	-	(1.272.214)	-	(1.345.847)
Boekwaarden	-	551.829	(154.541)	8.376.384	(3.454.779)	5.318.893
Waarde per 31-12-2018						
Verkrijgingsprijs	33.967.650	1.104.488	474.013	64.998.447	6.729.532	107.274.130
Cumulatieve afschrijvingen	-	(110.209)	-	(4.572.435)	-	(4.682.644)
Boekwaarden	33.967.650	994.279	474.013	60.426.012	6.729.532	102.591.486

Per 27 januari 2009 is het eigendom van gronden en gebouwen overgegaan naar Building Breda.
Deze gronden en panden zijn gewaardeerd tegen de WOZ-waarden 2007. Binnen deze categorie is grond opgenomen voor het bedrag van € 32.714.000. Dit bedrag is gebaseerd op het aantal vierkante meters maal een tarief van € 300,00.
In 2009 zijn gronden aangekocht voor € 1.169.650. Het resterende bedrag van € 14.109.900 betreft de restwaarde van de gebouwen waarop niet wordt afgeschreven.
De herwaarderingsreserve ad. € 33.721.647 sluit aan bij aan de openingsbalans op 27 januari 2009. Deze is samengesteld door de WOZ waarde 2007 minus de boekwaarde op 27 januari 2009.
De investeringen zullen na ingebruikname worden afgeschreven.

Afschrijvingspercentages vastgoed in beheer		
Terreinen	0%	
Gebouwen	2,5%	
Zonnepanelen	6,67%	
Verkrijgingsprijs gebouwen	24.797.435	
Restwaarde	14.109.900	0%
Verkrijgingsprijs-restwaarde	10.687.355	2,5%

Building Breda heeft, door middel van een hypotheekakte, aan zowel de gemeente Breda als N.V. Bank Nederlandse Gemeente het recht van eerste hypotheek en een pandrecht, gelijk in rang, verstrekt op het onderpand tot zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen. Daarnaast is het Building Breda niet toegestaan (tenzij uitdrukkelijk toegestaan) het onderpand te verkopen, overeenkomen te verkopen of anderszins te beschikken over het onderpand en niet het onderpand te bezwaren met een bezwaring of toestaan dat het blijft bestaan, anders dan de hypotheek toestaat.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

VLOTTENDE ACTIVA

5. Vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Handelsdebiteuren	360.664	2.142.525
Overige vorderingen	106.754	94.449
Overlopende activa	-	-
	467.418	2.236.974

Alle vorderingen hebben een verwachte resterende looptijd korter dan 1 jaar.

6. Liquide middelen

31-12-2018	31-12-2017
€	€
822.712	757.095

Dit betreft kas- en banksaldi, welk direct opreisbaar zijn. De kredietfaciliteit (kasgeld) vanuit de bank ad. 17,5 miljoen euro is in 2018 geherfinancierd.

7. Eigen vermogen

Overige reserves

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Effect van stelselwijziging	-6.741.154	
Stand begin boekjaar	16.870.725	20.469.840
Resultaat over het boekjaar	(89.045)	3.142.039
Stand einde boekjaar	16.781.680	23.611.879

Herwaarderingsreserve

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Stand begin boekjaar	33.721.647	33.721.647
Dotatie / onttrekking	-	-
Stand einde boekjaar	33.721.647	33.721.647

De herwaarderingsreserve sluit aan bij de openingsbalans op 27 januari 2009. Deze is samengesteld door de WOZ-waarde 2007 van het vastgoed in beheer minus de boekwaarde op 27 januari 2009.

Voorstel winstverdeling

Voorgesteld wordt het resultaat over 2018 ad. € 89.045 negatief te verwerken in de overige reserves van de coöperatie. Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

8. Langlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Stand begin boekjaar (lening 1 tm 4)	35.000.000	35.000.000
Lening 40.108626:		
Stand begin boekjaar	1.940.000	2.000.000
Aflossing	(80.000)	(60.000)
Stand per 31 december	1.860.000	1.940.000
Aflossingsverplichting komend boekjaar	(80.000)	(80.000)
Langlopend deel per 31 december	1.780.000	1.860.000
Waarvan een looptijd >5 jaar	1.460.000	1.540.000
Lening 40.108627-40.80628-40.8629:		
Stand miv 2 januari	12.750.000	
Aflossing	(382.500)	
Stand per 31 december	12.367.500	
Aflossingsverplichting komend boekjaar	(510.000)	
Langlopend deel per 31 december	11.857.500	
Waarvan een looptijd >5 jaar	9.817.500	
Lening zonnepanelen (40.110506):		
Stand begin boekjaar	1.800.001	1.800.001
Aflossing	(100.000)	(133.333)
Stand per 31 december	1.700.001	1.800.001
Aflossingsverplichting komend jaar	(133.333)	(133.333)
Langlopend deel per 31 december	1.566.668	1.666.668
Waarvan een looptijd >5 jaar	1.033.336	1.133.336
Totaalstand 31 december langlopend deel	50.204.168	38.526.667

In 2015 is met de BNG overeengekomen om de leningen 2 t/m 4, met een hoofdsom van € 25.000.000, (deels) te herfinancieren (lening 10 t/m 12) met een waarde van € 23.000.000.

Jaar	Bedrag	Rente	Looptijd	Soort lening
	€			
2009 (40.104149) *1	10.000.000	5,08%	30 jaar	Aflossingsvrij
2010 (40.104703) *2	7.000.000	4,35%	10 jaar	Aflossingsvrij*
2011 (40.104704) *3	8.000.000	4,52%	10 jaar	Aflossingsvrij*
2011 (40.106635) *4	10.000.000	4,32%	10 jaar	Aflossingsvrij*
2016 (40.110506) *5	2.000.000	1,22%	25 jaar	Lineair aflossend
2017 (40.108626) *6	2.000.000	4,64%	25 jaar	Lineair aflossend
2018 (40.108627) *7	9.350.000	4,86%	25 jaar	Lineair aflossend**
2018 (40.108628) *8	2.125.000	4,86%	25 jaar	Lineair aflossend**
2018 (40.108629) *9	1.275.000	4,86%	25 jaar	Lineair aflossend**
2020 (40.110157) *10	5.000.000	2,64%	25 jaar	Lineair aflossend***
2021 (40.110158) *11	8.000.000	2,68%	25 jaar	Lineair aflossend***
2021 (40.110159) *12	10.000.000	2,72%	25 jaar	Lineair aflossend***
	74.750.000			

* Deze leningen worden in het tijdvak 2020/2021 afgelost en (deels) overgesloten, zie ***.
** Deze leningen vervangen het kasgeld en zijn 2 januari 2018 gestort.
*** Deze lening komt (deels) in de plaats van lening* en moet nog worden gestort.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

9. Kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Kasgeldovereenkomst (per 31-12-2017 vervallen)	-	9.500.000
Aflossingsverplichting leningnummer 40.110506	133.333	133.333
Aflossingsverplichting leningnummer 40.108626	80.000	80.000
Aflossingsverplichting leningnummers: 827-828-829	510.000	-
Crediteuren	1.390.804	1.371.450
Overige schulden en overlopende passiva	4.101	188
Overlopende passiva	55.864	62.655
Liquide middelen	1.000.019	-
Stand einde boekjaar	3.174.121	11.147.625

De kasgeldovereenkomst is op 2 januari 2018 afgelost met de nieuw afgesloten leningnummers 108.627-108628-108629.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

10. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Zekerheden
Als zekerheid voor de afgesloten langlopende leningen gelden de bankhypotheek van € 35.000.000 vermeerderd met een opslag voor rente, boete en kosten van 40% van de hoofdsom en de compensatieverplichting gemeente Breda tot maximaal de boekwaarde van de Registergoederen van voormelde hypotheek.

Conform het in september 2013 overeengekomen Addendum Overeenkomst Doordecentralisatie Huisvesting Voortgezet Onderwijs Breda staat de gemeente Breda toe dat Building Breda bij externe financiers tot een maximumbedrag van EUR 52,5 miljoen, te vermeerderen met de afwikkelingskosten, aan uitstaande schulden mag aangaan.

Belastingen
Voor de belastingjaren 2015 tot en met 2020 (waarna de overeenkomst steeds voor een periode van 5 jaar stilzwijgend kan worden verlengd) is een vaststellingsovereenkomst overeengekomen op basis van een vaste zakelijke vergoeding (ad. € 10.842,50 te weten 5% van € 216.850) conform de zogenaamde cost plus methode.

Deze vergoeding vormt de belastbare winst en het belastbare bedrag over het betreffende belastingjaar.

Operationele leasing
De verplichtingen uit hoofde van operationele leasing bedragen per 31 december 2018 € 23.500. Dit betreft de huur van het kantoorpand, te weten:

< 1 jaar	€ 4.700
1-5 jaar	€ 18.800

Overige verplichtingen
Gemeente Breda
Ten behoeve van de realisatie van de Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum is Building Breda met de gemeente Breda een anterieure overeenkomst aangegaan met een aangegeven kostenomvang van 266.000 euro inclusief btw. Tot en met 2018 is hiervan 84.000 euro inclusief btw gefactureerd. Voor de periode 2019 resteert een verplichting ad. 182.000 euro inclusief btw. Let op: het kan zo zijn dat besloten wordt om niet tot uitvoering van bepaalde activiteiten over te gaan. De resterende verplichting zal hierdoor kleiner worden.

Breda Bouw
Ten behoeve van de realisatie van de Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum is Building Breda met Breda Bouw een aannemingsovereenkomst aangegaan met een omvang van 9.632.319 euro inclusief btw. Tot en met 2018 is hiervan 9.166.732 euro inclusief btw gefactureerd. Voor de periode 2019 resteert een verplichting ad. 465.587 euro inclusief btw.

Avant Bouwpartners
Ten behoeve van de realisatie van de Internationale Campus International School Breda en Mencia de Mendoza lyceum is Building Breda met Avant Bouwpartners een overeenkomst aangegaan met een omvang van 893.033 euro inclusief btw. Tot en met 2018 is hiervan 811.761 euro inclusief btw gefactureerd. Voor de periode 2019 resteert een verplichting ad. 81.272 euro inclusief btw.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Toelichting op de staat van baten en lasten

11. Netto-omzet

	2018	budget 2018	2017
	€	€	€
Subsidieopbrengsten van gemeente	4.078.109	4.078.110	3.955.036
Subsidie SDE zonnepanelen	51.459	83.771	-
Bijdrage van scholen onderhoud	653.888	653.888	648.788
Bijdrage bouwwerkzaamheden	-	2.234.780	2.713.647
Bijdrage van scholen zonnepanelen	15.063	58.600	39.552
Overige baten	120.415	-	195.281
	4.918.934	7.109.149	7.552.304

In de post "bijdrage bouwwerkzaamheden" 2018 is het effect van de stelselwijziging verwerkt van (€ 2.606.966).
Onder het nieuwe stelsel zouden de bijdragen bouwwerkzaamheden 2017 € 2.713.647 lager zijn geweest.

12. Overige bedrijfskosten

	2018	budget 2018	2017
	€	€	€
Afschrijvingen	1.345.847	1.490.275	1.142.227
Onderhoudskosten	580.578	612.235	607.123
Belastingen:	330.002	329.840	338.865
- OZB € 283.688			
- Waterschapslasten € 46.314			
Verzekeringen	103.961	91.500	85.565
Huurkosten	66.348	60.000	89.485
ICT	794	2.000	2.006
Beheerskosten	252.218	187.000	397.111
	2.679.748	2.772.850	2.662.382

In de post "afschrijvingen" 2018 is het effect van de stelselwijziging verwerkt van (€ 87.893).
Onder het nieuwe stelsel zouden de afschrijvingen 2017 € 79.293 lager zijn geweest.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier vermeld moeten worden.

pwc
PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

13. Financiele baten en lasten

	2018	budget 2018	2017
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	€	€	€
Rente	224	77	207
Overige renten	-	-	-
	224	77	207
Rentelasten en soortgelijke kosten			
Rentelasten hypotheken	(2.305.062)	(2.276.990)	(1.723.079)
Rentelasten hypotheek zonnepanelen	(21.263)	(21.668)	(22.883)
	(2.326.325)	(2.298.658)	(1.745.962)
Som der financiële baten en lasten	(2.326.101)	(2.298.581)	(1.745.755)

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

14. Bestuur en werknemers

Werknemers

Gedurende het boekjaar had de vereniging geen werknemers in dienst.

Bestuurders

Dhr. B.J. Buddingh'

Dhr. J.M.R.M. Neutelings

Dhr. R. Speetjens

Dhr. J.C.M. Teunissen (voorzitter)

Dhr. F.J.M. van der Zalm

Breda, 27 juni 2019

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de coöperatie op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2018 van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid te Breda ('de coöperatie') gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:
- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Lage Mosten 59, 4822 NK Breda, Postbus 1042, 4801 BA Breda
T: 088 792 00 76, F: 088 792 95 17, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 27 juni 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018 van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden.
  Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.
  Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de coöperatie op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2018 van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid te Breda ('de coöperatie') gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Lage Mosten 59, 4822 NK Breda, Postbus 1042, 4801 BA Breda
T: 088 792 00 76, F: 088 792 95 17, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 27 juni 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018 van Vereniging onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs Breda en omstreken in coöperatief verband met uitsluiting van aansprakelijkheid

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden.
  Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.
  Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlage 5

11.2 Huisvesting scholen masterplan Breda

Algemeen

In 2009 zijn in het kader van het Masterplan Breda de gebouwen van de vmbo scholen die tot dan toe eigendom waren van de Gemeente Breda overgedragen aan ROC West-Brabant. Het gaat, naar de stand op 31-12-2018, om de volgende gebouwen/ vmbo-scholen:

locatie	vmbo school
Frankenthalerstraat 17	Praktijkschool Breda
Groene Woud 2	de Rotonde
Tuinzigtlaan 10	van Cooth
van Riebeecklaan 2	Tessenderlandt
Heuvelstraat 52a	Christoffelschool - Kompas
Rijnesteinstraat 1	Christoffelschool

Ook de daarbij behorende vergoedingen worden doorbetaald aan ROC West-Brabant. ROC West-Brabant dient jaarlijks verantwoording af te leggen over de besteding van de vergoeding die de gemeente hiervoor doorbetaalt.

Onderstaande cijfers hebben betrekking op bovengenoemde panden en maken onderdeel uit van de enkelvoudige cijfers van ROC West-Brabant zoals opgenomen in deze jaarstukken.

De vergoeding vanuit de gemeente Breda aangevuld met een bijdrage vanuit de scholen was in 2018 niet toereikend. De investeringsuitgaven en uitgaven voor groot onderhoud waren in de afgelopen jaren hoog. Deze uitgaven zijn gefinancierd vanuit middelen vanuit ROC West-Brabant hetgeen heeft geleid tot een toename van de rentelasten.

Ook in de eerstkomende jaren zal de vergoeding niet toereikend zijn en zal ROC West-Brabant eigen middelen moeten investeren.

In 2017 heeft een normalisatie van de cijfers plaatsgevonden. Als vergelijkende cijfers zijn in de staat van baten en lasten éénmalig de genormaliseerde cijfers over de periode tot en met 2017 opgenomen.

Balans per 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

		31-12-2018		31-12-2017
Vaste activa				
Materiële vaste activa	21.547		22.409	
Totaal vaste activa		21.547		22.409
Vlottende activa				
Liquide middelen	-25.096		-24.932	
Totaal vlottende activa		-25.096		-24.932
Totaal activa		-3.549		-2.523
Eigen vermogen		-3.549		-2.523
Totaal passiva		-3.549		-2.523

Staat van baten en lasten over 2018

		2018		Begroting 2018		2008-2017
Baten						
Rijksbijdragen	184		187		1.538	
Overige overheidsbijdragen	1.035		1.031		8.484	
Overige baten	0		0		343	
Totaal baten		1.219		1.218		10.365
Lasten						
Personeelslasten	53		50		318	
Afschrijvingen	903		900		3.600	
Huisvestingslasten	677		715		4.767	
Overige lasten	0		0		5	
Totaal lasten		1.633		1.665		8.690
Saldo baten en lasten		-414		-447		1.675
Financiële baten en lasten		-612		-610		-4.198
Resultaat		-1.026		-1.057		-2.523

Kasstroomoverzicht 2018

		2018		2008-2017
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		-414		1.675
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen (excl. boekresultaat)	903		3.448	
		903		3.448
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		489		5.123
Betaalde interest	-612		-4.198	
		-612		-4.198
Kasstroom uit operationele activiteiten		-123		925
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	-41		-25.857	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-41		-25.857
Mutatie liquide middelen		-164		-24.932

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:	2018	2017
Stand per 1 januari	-24.932	0
Mutatie boekjaar	-164	-24.932
Stand per 31 december	-25.096	-24.932

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

	Aanschaf-prijs t/m 2017	Afschrij-vingen t/m 2017	Boek-waarde 1-1-2018	Investeringen 2018	Afschrijving en 2018	Boek-waarde 31-12-2018
Gebouwen						
Frankenthalerstr. 17	6.556	-553	6.003	0	-169	5.834
Groene Woud 2	4.137	-613	3.524	17	-121	3.420
Tuinzigtlaan 10	8.693	-1.163	7.530	0	-367	7.163
van Riebeecklaan 2	2.840	-937	1.903	24	-198	1.729
Heuvelstraat 52a	16	-12	4	0	-4	0
Rijnesteinstraat 1	227	-171	56	0	-44	12
Totaal gebouwen	22.469	-3.449	19.020	41	-903	18.158
Terreinen						
Frankenthalerstr. 17	963	0	963	0	0	963
Groene Woud 2	365	0	365	0	0	365
Tuinzigtlaan 10	514	0	514	0	0	514
van Riebeecklaan 2	553	0	553	0	0	553
Heuvelstraat 52a	72	0	72	0	0	72
Rijnesteinstraat 1	922	0	922	0	0	922
Totaal terreinen	3.389	0	3.389	0	0	3.389
Generaal totaal	25.858	-3.449	22.409	41	-903	21.547

Liquide middelen

Dit betreft de negatieve kasstroom met betrekking tot de masterplan-gebouwen. Dit vloeit met name voort uit de aankoop van de gebouwen begin 2010, de investeringen in de daarna volgende jaren, alsmede de betaling van de schuld aan Building Breda. Deze aankoop, investeringen en betaling van de schuld zijn aan de liquide middelen van het ROC onttrokken.

Eigen vermogen

	Saldo 1-1-2018	Bestemming resultaat	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	-2.523	-1.026	-3.549

Rijksbijdragen

Dit betreft het vanuit de scholen doorbetaalde aandeel in de instandhoudingskosten welke dient ter dekking van huisvestingslasten.

Deze post is als volgt opgebouwd:	2018	Begroting 2018	2008-2017
Praktijkschool	23	23	206
Rotonde	29	29	258
van Cooth	54	55	310
Tessenderlandt incl. Christoffel/ Kompas	78	80	764
Totaal rijksbijdragen	184	187	1.538

Overige overheidsbijdragen	2018	Begroting 2018	2008-2017
Bijdrage 2018 resp. 2008-2017	1.035	1.031	8.484

Dit betreft de via Building Breda ontvangen bijdrage vanuit de Gemeente Breda inzake de panden welke zijn overgedragen in het kader van het Masterplan.

Personeelslasten

Dit betreft de inzet van personeelsleden van de dienst Huisvesting van ROC West-Brabant welke is toe te rekenen aan de masterplan-gebouwen.

Afschrijvingen	2018	Begroting 2018	2008-2017
Gebouwen	903	900	3.408
Duurzame waardevermindering			192
Totaal afschrijvingen	903	900	3.600

Huisvestingslasten	2018	Begroting 2018	2008-2017
Huur	47	50	256
Verzekeringen	32	30	381
Onderhoud	511	545	3.234
Heffingen	87	80	763
Overige huisvestingslasten	0	10	133
Totaal huisvestingslasten	677	715	4.767

Financiële baten en lasten

Dit betreft de rentelast over de baten minus lasten minus investeringen (ebitda) met betrekking tot de masterplangebouwen.